

ACEST PROIECT
ESTE REALIZAT
CU SPRIJINUL:

DEPARTAMENTUL
PENTRU RELAȚIA CU
REPUBLICA MOLDOVA

ORGANIZATORI:

UNIVERSITATEA
DE STAT DIN
MOLDOVA

FACULTATEA
DE ISTORIE ȘI
FILOSOFIE

SILVIU-DRAGOMIR

LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE • LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ
INTERNAȚIONALĂ

LATINITATE, ROMANITATE, ROMÂNITATE

Ediția a VII-a

PROGRAMUL ȘI REZUMATELE
COMUNICĂRILOR

Chișinău,
Republica Moldova,

2-4 noiembrie 2023

LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE • LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE

Universitatea de Stat din Moldova
Facultatea de Istorie și Filosofie
Centrul de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir”
Chișinău – Oradea

Conferința științifică internațională

LATINITATE, ROMANITATE, ROMÂNITATE

Ediția a VII-a

Chișinău, 2-4 noiembrie 2023

PROGRAMUL ȘI REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Chișinău 2023

Volumul a fost tipărit cu sprijinul Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova
(www.drrm.gov.ro)

COMITETUL ȘTIINȚIFIC/SCIENTIFIC BOARD

Igor ȘAROV, conferențiar universitar, doctor în istorie
(Universitatea de Stat din Moldova)

Sorin ȘIPOȘ, profesor universitar, doctor habilitat
(Universitatea din Oradea)

Ștefan PURICI, profesor universitar, doctor habilitat
(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Ion EREMIĂ, profesor universitar, doctor habilitat în
istorie (Universitatea de Stat din Moldova)

Georgeta STEPANOV, profesor universitar, doctor
habilitat în politologie, (Universitatea de Stat din
Moldova)

Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA, profesor universitar,
doctor habilitat (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”
din Iași)

Florin PINTESCU, profesor universitar, doctor habilitat
(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava)

Gabriel MOISA, profesor universitar, doctor habilitat
(Universitatea din Oradea)

Dan CEPRAGA, profesor universitar, doctor habilitat
(Universitățile degli Studi di Padova)

Emil DRAGNEV, profesor universitar, doctor în istorie,
(Universitatea de Stat din Moldova)

Valentin TOMULEȚ, profesor universitar, doctor
habilitat în istorie (Universitatea de Stat din
Moldova)

Igor CERETEU, doctor habilitat în istorie, cercetător
științific principal (Institutul de Istorie al Universității
de Stat din Moldova)

Anatol PETRENCU, profesor universitar, doctor
habilitat în istorie (Universitatea de Stat din
Moldova)

Ion ȘIȘCANU, profesor universitar, doctor habilitat în
istorie (Universitatea de Stat din Moldova)

Alina FELEA, conferențiar universitar, doctor habilitat
în istorie (Institutul de Istorie al Universității de Stat
din Moldova)

Cristina GHERASIM, conferențiar universitar, doctor
în istorie, conferențiar (Universitatea de Stat din
Moldova)

Octavian MOȘIN, conferențiar universitar, doctor în
teologie, doctor în filosofie, conferențiar universitar,
(Universitatea de Stat din Moldova)

COMITETUL DE ORGANIZARE/ORGANIZING COMMITTEE

Igor Șarov, rectorul Universității de Stat din Moldova,
președinte

Sorin Șipoș, prorector, Universitatea din Oradea

Igor Bercu, decanul Facultății de Istorie și Filosofie
(Universitatea de Stat din Moldova)

Ion Eremia, directorul Centrului de Studii
Interdisciplinare „Silviu Dragomir” Chișinău – Oradea
(Universitatea de Stat din Moldova)

Octavian Moșin, conferențiar universitar, doctor în
teologie, doctor în filosofie, conferențiar universitar
(Universitatea de Stat din Moldova)

Ion Valer Xenofontov, conferențiar universitar, doctor
în istorie (Universitatea de Stat din Moldova)

Băț Mihai, conferențiar universitar, doctor în istorie
(Universitatea de Stat din Moldova)

Marcel Revencu, lector universitar (Universitatea de
Stat din Moldova)

Cătălin Vitan, student (Universitatea de Stat din
Moldova)

Mihai Tcaci, student (Universitatea de Stat din
Moldova)

Diana Mocanu, student (Universitatea de Stat din
Moldova)

Camelia Damian, student (Universitatea de Stat din
Moldova)

„**Latinitate, Romanitate, Românități**”, conferință științifică internațională (7 ; 2023 ; Chișinău). Conferință științifică internațională „Latinitate, Romanitate, Românități”, Ediția a 7-a, Chișinău, 2-4 noiembrie 2023 : Programul și rezumatele comunicărilor / comitetul științific: Igor Șarov [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – 88 p.

Antet.: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie și Filosofie, Centrul de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir” Chișinău – Oradea. – Texte paral.: lb. rom., engl. – Apare cu sprijinul Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova. – [100] ex.

ISBN 978-9975-172-14-1.

CZU 082=135.1=111

L 26

Conținutul acestui volum nu reprezintă poziția oficială a Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova.

PROGRAMUL CONFERINȚEI / CONFERENCE PROGRAM
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA/MOLDOVA STATE UNIVERSITY

Joi, 2 noiembrie 2023/ Thursday, November 2, 2023

14.00 – 22.00 – Sosirea și cazarea participanților/ *Arrival and check-in of the participants*

Vineri, 3 noiembrie 2023/Friday, November 3, 2023

9.00 – 18.00 – Expoziție „Arta Cămășii cu Alțiță” (holul etajului II, Bloc Central)/ *Exhibition “The art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță)”*

09.00 – 09.30 – Înregistrarea participanților/ *Registration of participants*

09.30 – 10.00 – Deschiderea oficială a Conferinței/ *The official opening of the conference*

10.00 – 11.00 – Sesiunea plenară/ *Plenary session*

11.00 – 11.30 – Lansare de carte/ *Book releases*

11.30 – 12.00 – Pauză de cafea/ *Coffee break*

12.00 – 13.30 – Sesiune de comunicări pe secțiuni/ *Session on discussing different topics*

13.30 – 15.00 – Prânzul/ *Lunch*

15.00 – 19.00 – Sesiune de comunicări pe secțiuni/ *Session on discussing different topics*

19.00 – 19.30 – Discuții și concluzii / *Discussion and conclusions*

19.30 – Cina/ *Dinner*

Sâmbătă, 4 noiembrie 2023 / Saturday, November 4, 2023

09.30 – 17.00 – Vizita de documentare la „Conacul Manuc Bey” de la Hâncești și „Curtea Domnească Lăpușna”, Lăpușna, Hîncești/ *Documentary visit to „Conacul Manuc Bey” from Hâncești and „Curtea Domnească Lăpușna”, Lăpușna, Hîncești*

18.00 – Cina/ *Dinner*

Informații suplimentare/ Additional Information

+373 0795 7 2798 (Igor Bercu)

PROGRAMUL CONFERINȚEI ȘTIINȚIFICE/ PROGRAM OF THE SCIENTIFIC CONFERENCE

Vineri, 3 noiembrie 2023/

Friday, November 3rd 2023

**Sala Senatului Universității de Stat din Moldova/
Conference Hall of the State University of Moldova**

09.00-09.30 – Înregistrarea participanților/ *Registration of participants*

09.30-10.00 – DESCHIDEREA OFICIALĂ A CONFERINȚEI/ *OFFICIAL
OPENING OF THE CONFERENCE*

Moderator: Igor Bercu, decanul Facultății de Istorie și Filosofie/
Moderator: Igor Bercu, Dean of the Faculty of History and Philosophy

CUVÂNT DE SALUT/ WORDS OF WELCOME

- ✓ **Igor Șarov**, rectorul Universității de Stat din Moldova
- ✓ **Dan Perciun**, Ministrul Educației și Cercetării
- ✓ **Adrian Dupu**, secretar de Stat al Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova
- ✓ **Liviu Brătecu**, senator, vicepreședintele al Comisiei pentru românii de pretutindeni din Senatul României
- ✓ **Sorin Șipoș**, prorector, Universitatea din Oradea
- ✓ **Ștefan Purice**, prorector, Universitatea din Suceava
- ✓ **Andrei Chiciuc**, președintele Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

10.00-11.00 – SESIUNEA PLENARĂ / PLENARY SESSION

- ✓ **Sorin Șipoș** – Imaginea românilor din Principate reflectată în descrierile călătorilor străini (1710-1810)/ *Impressions of Romanians (from different Romanian principalities) from the descriptions of foreign travellers*
- ✓ **Ion Eremia** – Politica lingvistică a Imperiului Rus în Basarabia în anii 1834 –1871/ *Linguistic policy of the Russian Empire in Bessarabia in the years 1834-1871*

11.00-11.30 - LANSARE DE CARTE / BOOK RELEASES

Prezintă:

- ✓ Constantin Manolache – directorul Bibliotecii științifice (Institut) „Andrei Lupan”
- ✓ Ion Eremia – directorul Centrului de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir”, Chișinău-Oradea

11.30-12.00 – Pauză de cafea / *Coffee break*

SESIUNE DE COMUNICĂRI PE SECȚIUNI/ SESSION ON DISCUSSING DIFFERENT TOPICS

Secțiunea I/ Part I

12.00 – 13.30

Blocul central, aula 535

Moderatori/ Moderators:

Dr., prof. univ., Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba,

dr., conf univ., Aurel Zanoci

- 12.00-12.15 – Aurel ZANOCI, *Experientia docet. Note arheologice despre informațiile lui Vitruviu privind edificarea sistemelor defensive (în baza descoperirilor din bazinul Nistrului de Mijloc) / Experientia docet. Archaeological notes on Vitruvius information about defensive features (based on finds from Middle Dniester Basin).*
- 12.15-12.30 – Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA, Ana HONCU, *Drumurile și beneficiarii în Moesia Inferior / The roads and beneficiaries in Inferior Moesia*
- 12.30-12.45 – Florian MATEI-POPESCU, *Soldați de origine dacică în armata romană / Soldiers of Dacian origin in the Romanian army*
- 12.45-13.00 – Andrei COROBCEAN, *Etnicitate și identități culturale în interpretarea arheologică / Ethnicity and cultural identity from an archeological point of view*
- 13.00-13.15 – Mihail BĂȚ, Gabriela PASCARU, *Un brand cultural de țară în devenire. Brățările spiralice din metale prețioase de epocă La Tène din România și Republica Moldova / Developing a National Cultural Brand. La Tène Spiral Bracelets made of precious metal in Romania and the Republic of Moldova*
- 13.15-13.30 – Iulian MOGA, *Hypsistos, Claros și polisemia epiclezelor / Hypsistos, Claros and the polysemy of the epiclesis*
- 13.30-15.00 – Prânzul/ Lunch

Secțiunea I/ Part II
15.00-19.00
Blocul central, aula 535

Moderatori: dr. hab., Alina Felea, dr. Cosmin Patca

- 15.00-15.15 – Mihail BĂȚ, Ionela SOLOVEI, Pentru o arheologie mai interesantă și mai atractivă: materialele didactice din proiectul „Kelten am Glauberg” (Germania) / *Making Archaeology more interesting and attractive: teaching materials from the „Kelten am Glauberg” project (Germany)*
- 15.15-15.30 – Mihail BĂȚ, Aurel SPÎNU, Privind spre public: educație patrimonială și pedagogie muzeală la Muzeul Național de Istorie a Moldovei / *Looking towards the public: heritage education and museum pedagogy at the National History Museum of Moldova*
- 15.30-15.45 – Petru VICOL, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală – promotor al patrimoniului românesc / *The National Museum of Ethnography – the promoter of Romanian heritage*
- 15.45-16.00 – Cosmin PATCA, Metode și tehnici de lucru în cercetarea istoriei locale din nord-vestul României. Studiu de caz: Așezările din comuna Valcău de Jos, județul Sălaj / *Methods and working techniques of research in the local history of North West Romania.*
- 16.00-16.15 – Ion CHIRTOAGĂ, Valahia Mică și Valahia Mare la est de Carpați (sec. XIII-XIV)/ *Small and large Wallachian Territories East of the Carpatians*
- 16.15-16.30 – Ștefan PURICI, Florin PINTESCU, Conștiință de neam sau conștiință națională în Moldova secolului XVII? Opinii și interpretări/Was the Moldova conscious of its being a national entity in the 17th century? Opinion and interpretation.
- 16.30-16.45 – Alina FELEA, Consumul de băuturi alcoolice în Țara Moldovei în sursele sec. XV – începutul sec. al XIX-lea / *The consumption of alcoholic beverages in Moldova stated in written sources from the 15th century until the beginning of the 19th century*

- 16.45-17.00 – Laura ARDELEAN, Umanistul Pietro Ranzano – un călător sicilian despre Oradea secolului al XV-lea/ *The Humanist Pietro Ranzano – a Sicilian Traveler about Oradea in the 15th Century*
- 17.00-17.15 – Emil DRAGNEV, Sf. Ierarh Ghenadie, patriarhul Constantinopolului în iconografia Moldovei din secolele XV-XVI/ *St. Ierarh Ghenadie, the Patriarch of Constantinople in Moldovian iconography from XV-XVI Century*
- 17.15-17.30 – Viorel DANDARA, Instituția marelui logofăt în Moldova și Țara Românească. Studiu comparativ/ *The system of ruling in Moldova and the Romanian Country. A comparative study.*
- 17.30-17.45 – Igor BERCU, „Re-â-yâ-lele” otomane, capete de pod pentru controlul domniilor Țării Moldovei/ *THE OTTOMAN „RE-Â-YÂ-LELE” AS THE MEANS OF CONTROLLING THE RULERS OF THE MOLDOVIAN COUNTRY*
- 17.45-18.00 – Alexandru BEJENARU, Problema tranziției puterii politice din Bugeac în a doua jumătate a secolului al XIV-lea / *The problem of the transition of political power in Bugeac in the 2nd half of the 14th century*
- 18.00-18.15 – Olga ARAMĂ, Conjunctura politică și orientări culturale în timpul domniei lui Bogdan al III-lea/ *Political conjunction and cultural orientation during the reign of Bogdan the third*
- 18.15-18.30 – Maria DRAGNEV, Tipologia tablourilor votive în spațiul românesc. Dimensiunea istoriografică / *The typology of the votive paintings in the Romanian area. The historiographic dimension*
- 18.30-18.45 – Galina COSTEȚCHI, Cooperarea moldo-munteano-transilvăneană în Polonia în a doua jumătate a anilor 50 ai secolului al XVII-lea/ *The Moldovan-Wallachian-Transylvanian cooperation in Poland during the 2nd half of the 50's in the 17th century*
- 18.45-19.00. – Ludmila MALAI, Moldova și Țara Românească în context politic european la sfârșitul secolului al XVII-lea/ *Moldova and Romanian Country in the European context at the end of the 17th century*
- 19.00-19.30 – Discuții și concluzii / *Discussion and conclusions*
- 19.30– Cîna/ *Dinner*

Secțiunea II/ Part I
12.00 – 13.30
Blocul central, aula 532

Moderatori/ Moderators:
dr. hab., prof. univ. Valentin Tomuleț, dr. Eugen-Tudor Sclifos

- 12.00-12.15 – Valentin TOMULEȚ, Statutul de privilegiat în Basarabia sub dominația imperială rusă. Cazul mazililor (1812-1847) / *The position of the privileged in Bessarabia under the Imperial Russian domination. The case of the loss of the function of the nobility*
- 12.15-12.30 – Nuredin IBRAM, Portrete de tătari din Balchik interbelic în pictura lui Nicolae Tonitza și Iosif Iser/ *Portraits of the Balchik tartars from the paintings of Nicolae Tonitza and Iosif Iser.*
- 12.30-12.45 – Eugen-Tudor SCLIFOS, Problema Basarabiei reflectată în publicația ieșeană „Steaua Romaniei” (ianuarie-iulie 1878) / *Bessarabian problems reflected in the „Steaua Romaniei” publications of Iasi (January-July 1878)*
- 12.45-13.00 – Teodor CANDU, Statistici eclesiastice, surse de studiere a stării sociale, demografiei și componenței etnice a populației Moldovei de Rasarit la începutul secolului al XIX-lea / *Ecclesiastical statistics, sources of studying the social life, demographical and ethnical components of the East Moldovian population at the beginning of the 19th century*
- 13.00-13.15 – Ion GUMENĂI, Biserica Ortodoxă din Basarabia ca instrument de propagare a cultului imperial prin diseminarea datelor notabile a familiei imperial / *The Orthodox Church used as an instrument of propaganda for disseminating important and significant information about the cult of the Imperial Family.*
- 13.15-13.30 – Ivan DUMINICĂ, Român sau găgăuz? Cu privire la originea etnică a mareșalului Alexandru Averescu / *Romanian or Gagauzian? Looking at the ethnical origin of Marshall Alexandru Averescu*
- 13.30-15.00 – prânzul/lunch

SECȚIUNEA II/ Part II
15.00-19.00
Blocul central, aula 532

Moderatori/Moderators:
dr. Gheorghe Negru, dr. Galina Corman

- 15.00-15.15 – Andrei PROHIN, Identitate etnică și stări de spirit reflectate în vestimentația basarabenilor la începutul secolului XX / *Ethnic identity and states of mind mirrored in the clothing of Bessarabians in early 20th century*
- 15.15-15.30 – Costin CROITORU, Ion GHELEȚCHI, Coștangalia: 160 de ani de la prima probă de foc a armatei române / *160 years from the first military challenge of the Romanian army*
- 15.30-15.45 – Virgiliu PÂSLARIUC, „Rețelele și rețelele violenței”: propagandă și mobilizare în timpul pogromului de la Chișinău din 1903 / *„Violent strategies and networks”: propaganda and mobilisation during the 1903 Chisinau program*
- 15.45-16.00 – Vlad MISCHEVCA, Diplomația fanarioților (1711-1821)/ *Phanariot diplomacy (1711-1821)*
- 16.00-16.15 – Gheorghe NEGRU, Mișcarea națională din Basarabia în a doua jumătate a sec. XIX/ *National movement from Bessarabia during the second half of the 19th century*
- 16.15-16.30 – Cristina GHERASIM, Implicarea familiei de nobili Leonard în viața politică, social-economică și culturală a Basarabiei în secolul al XIX-lea/ *The involvement of the Leonard family of nobles in the political, social-economic and cultural life of Bessarabia in the XIX century*
- 16.30-16.45 – Galina CORMAN, Imaginea moldovenilor în literatura rusă de călătorie în secolului al XIX-lea/ *What were the impressions about Moldovians discernible in Russian literature of the 19th century.*
- 16.45-17.00 – Sergiu BOȚOLIN, Cooptarea elitei locale în Basarabia: Explorarea strategiilor imperiale în perioada 1812-1828/ *The acceptance of the local elite in Bessarabia: Exploring the imperial strategies during 1812-1828*

- 17.00-17.15 – Alexandr PONOMARIOV, Revolta nogailor din anul 1758 și Moldova / *The Nogai revolt during 1758 and Moldova*
- 17.15-17.30. – Viorel BOLDUMA, Emigrarea țăranilor din județul Akkerman în Extremul Orient în anii 1896-1900 / *The emigration of the Ackerman peasants in the Far East between 1896-1900*
- 17.30-17.45 – Sorin GRAJDARI, Reprezentanți ai elitei comerciale din porturile dunărene Ismail, Reni și Chilia (1812-1856) / *The representatives of the commercial elites from the Danube ports of Ismail, Reni and Chilia (1812-1856)*
- 17.45-18.00 – Ion MIRON, Politica domniei față de biserica ortodoxă din Țara Moldovei la începutul epocii fanariote / *The ruling politics towards the Orthodox Church of the Moldovian Country at the beginning of the phanariot epoch*
- 18.00-18.15 – Igor CERETEU, Lina MIHALUȚA, Biblioteca preotului Gheorghe Armașu: cartea în limba latină / *Library of the priest Gheorghe Armașu: the book in latin language*
- 18.15-18.30 – Iacov CHELARU, Mănăstirea Slătioara – centrul Bisericii Ortodoxe pe stil vechi din România / *The monastery Slătioara as the center of the Old Orthodox Church of Romania*
- 18.30-18.45 – Alexandru PRUTEANU, Filosofia religiei în viziunea gânditorilor români din sec. XX: concepte și interpretări / *Religious philosophy in the vision of Romanian thinkers of the 20th Century: concepts and interpretations*
- 18.45-19.00 – Radu ROMÂNAȘU, Avocatul orădean Pavel Malița (1895-1981) și rolul lui în consolidarea românismului la granița de vest a României întregite / *Oradean Lawyer Pavel Malița (1895-1981) and his role in the consolidation of Romanianism on the Western Border of Romania*
- 19.00-19.30 – Discuții și concluzii / *Discussion and conclusions*
- 19.30 – Cina/ *Dinner*

Secțiunea III/ Part I
12.00 – 13.30
Blocul central, aula 530

Moderatori/ Moderators:
dr. Ion Xenofontov, dr. Sorin Ignătescu

- 12.00-12.15 – Ion Valer XENOFONTOV, Administrația Chișinăului interbelic: tendințe de modernizare / *The administration of Chisinau in interwar period: ways of modernisation*
- 12.15-12.30 – Lidia PRISAC, Publicitatea în Chișinăul interbelic drept element al vieții cotidiene / *Publicity (propaganda) in Chisinau in interwar period as an element of everyday life*
- 12.30-12.45 – Oleg BERCU, Constituția României din 1923 și impactul ei asupra minorităților etnice din Basarabia / *Romania's Constitution of 1923 and its impact on ethnic minorities in Bessarabia*
- 12.45-13.00 – Sorin IGNĂTESCU, Viața și activitatea numismatului Octavian Luchian / *The life and activities of numismatist Octavian Luchian.*
- 13.00-13.15 – Vadim CRISTEA, Profil de personalitate a egumenului Teofilact Popovici / *The personality profile of the abbot (Father Superior) Teofilact Popovici*
- 13.15-13.30 – Constantin MANOLACHE, Istoria cercetărilor botanice în RSS Moldovenească (1941-1991): abordare cronologică / *History of botanical research in the Moldova SSR (1947-1991): chronological approach*
- 13.30-15.00 – Prânzul / *Lunch*

Secțiunea III/ Part II
15.00 – 19.00
Blocul central, aula 530

Moderatori / Moderators:
dr. hab., prof. univ., Ion Șișcanu, dr., conf. univ., Liliana Rotaru

- 15.00-15.15 – Cabriel MOISA, Ideologie și cultură în ultimii ani ai regimului Nicolae Ceaușescu. Cazul cinematografiei românești / *Ideology and culture during the last years of the reign of Nicolae Ceaușescu as exemplified in Romanian cinematography.*
- 15.15-15.30 – Igor CAȘU, Regimul frontierei de stat în timpul foametei din RSS Moldovenească, 1946-7: date noi din arhivele de la Chișinău, Kyiv și Moscova / *State Border Regime during the Famine in Moldavian SSR, 1946-7: new archival data from Chișinău, Kyiv, and Moscow depositories*
- 15.30-15.45 – István BANDI, Calvarul românilor basarabeni refugiați în România reflectate în dosarele contrainformative ale Securității / *The struggle of Bessarabian refugees in Romania as reflected in the counterintelligence files of the Securitat*
- 15.45-16.00 – Ionuț ENACHE, Mănăstirea Căluui-Prezentare generală și viața acesteia în timpul Regimului Comunist / *The general presentation of life in the Căluui Monastery during the communist regime*
- 16.00-16.15 – Ion ȘIȘCANU, Culăcimea din Uniunea Sovietică, din RSS Moldovenească și chiaburimea din Republica Socialistă România: similitudini și diferențe / *Kulak in the Soviet Union, in the Moldovan SSR and the „rich peasants” in the Socialist Republic of Romania: similarities and differences*
- 16.15-16.30 – Anatol PETRENCU, Limbă română – „identitate civică moldovenească” / *Romanian language – „civic moldovian identity”*
- 16.30-16.45 – Ion MOȘNEGUȚU, Mănăstiri și schituri din Republica Moldova în istoriografia recentă / *Monastic settlements in the Republic of Moldova in recent historiography*
- 16.45-17.00 – Sergiu GURIN, Campioana olimpică Larisa Popova – un nume de rezonanță a canotajului academic internațional / *The Olympic champion Larisa Popova - a well-known name in rowing*

- 17.00-17.15 – Liliana ROTARU, Cu privire la aspectul lingvistic al reformei școlare din 1958 în RSS Moldovenească / *Regarding the linguistic aspect of the 1958 school reform in the Moldavian SSR*
- 17.15-17.30 – Octavian MOȘIN, Studii de teologie, istorie și civilizație creștină în Republica Moldova (1993-2023) / *The study of theology, history and of Christianity in the Republic of Moldova (1993-2023)*
- 17.30-17.45 – Cristian ȚĂRANU, Rolul armatei ruse în războiul de pe Nistru din 1992 / *The role of the Russian army in the 1992 Dniester war.*
- 17.45-18.00. – Octavian MOȘIN, Denis CHIRIAC, Marginalizarea Bisericii Ortodoxe sub comunism: O analiză comparativă a tacticilor și metodelor în RSSM și Cehoslovacia (1949-1950) / *The discrimination against the Orthodox Church under communism: a comparative analysis of the tactics and methods in MSSR and Czechoslovakia (1949-1950)*
- 18.00-18.15 – Silvia CORLĂTEANU-GRANCIUC, Recunoașterea și afirmarea internațională a Republicii Moldova. Relațiile diplomatice a tânărului stat cu Italia / *The recognition and international affirmation of the Republic of Moldova. The diplomatic relationship of the young state with Italy*
- 18.15-18.30 – Ecaterina MANOLI, Colectivizarea gospodăriilor țărănești în județul Cahul / *The collectivization of peasant households in Cahul county*
- 18.30-18.45 – Crina HAREA, Cu privire la rolul regelui Mihai I în actul de la 23 august 1944. Evoluții istoriografice după decembrie 1989 / *The role of king Mihai I in the Coup of the 23rd of August 1944. Historiographic development after December 1989.*
- 18.45-19.00 – Natalia MOROI, Cercetările etnonaționale din RSSM – sub ochiul vigilent al partidului comunist, organelor puterii sovietice și KGB-ului / *Ethno-national research in the MSSR – under the watchful eye of the Communist Party, the organs of Soviet power and the KGB*
- 19.00-19.30 – Discuții și concluzii / *Discussion and conclusions*
- 19.30 – Cina / *Dinner*

REZUMATE/ SUMMARY

SESIUNEA PLENARĂ/ PLENARY SESSION

Sorin Șipoș,

doctor habilitat, profesor universitar,
prorector Universitatea din Oradea

Imaginea românilor din Principate reflectată în descrierile călătorilor străini (1710-1810)

La finalul secolului al XVII-lea asistăm la o redesenare a hărții Europei în frontierele sale sudice și estice, în urma înfrângerilor suferite de Imperiul Otoman. Evident, asemenea evenimente au suscitat atenția oamenilor politici, a militarilor, fețelor bisericești și a savanților interesați de realitățile din spațiile recent recuperate pentru creștinătate. Țările Române, precum și statele din vecinătatea lor, au reintrat în atenția marilor puteri europene pe măsură ce teritoriile ocupate de turci au fost eliberate de armatele Imperiului Habsburgic. Asistăm astfel la o redesenare și redimensionare a Europei prin includerea în frontierele statului austriac a provinciilor care aparținuseră anterior Ungariei. În lucrare urmărim, la modul general, să surprindem maniera în care românii sunt reflectați în relatările călătorilor străini care au traversat Țările Române. Într-o primă etapă a cercetării, ne-am propus să-i identificăm pe călătorii care au străbătut spațiul românesc și ne-au lăsat consemnări documentare. Sub noțiunea de călători, îi avem în vedere atât pe cei care au avut ca punct final al călătoriei lor Țările Române, cât și pe cei care doar au tranzitat spațiul românesc, dar care ne-au lăsat consemnări despre lumea românească. Din perioada de timp analizată, anume cea dintre anii 1710-1810, s-au identificat relatări de călătorie de la un număr de 171 de călători care au străbătut spațiul românesc. Încercăm să răspundem la câteva întrebări, anume: Cum sunt descriși românii în relatările călătorilor străini? Cât este adevăr și cât este ficțiune în consemnările voiajorilor străini despre români?

Impressions of Romanians (from different Romanian principalities) from the descriptions of foreign travellers (1710-1810)

At the end of the 17th century we witness a redrawing of the map of Europe at its southern and eastern borders, following the defeats suffered by the Ottoman Empire. Such events obviously captured the attention of political figures, military people, clergymen and scholars interested in the realities of the space recently recovered to Christendom. The Romanian Principalities, as well as the states in their vicinity, once again came to the attention of the great European powers, as the territories occupied by the Turks were freed by the armies of the Habsburg Empire. We thus witness a redrawing and resizing of Europe through the inclusion within the Austrian state of the provinces that had previously belonged to Hungary. In this paper, we generally aim to capture the manner in which Romanians are reflected in the accounts of the foreign travelers that crossed the Romanian Principalities. In the first stage of this research, we set out to identify the travelers that crossed the Romanian space and who left written accounts. Through the term of travelers we understand both those that had the Romanian Principalities as their destination and those that only transited the Romanian space, but who left us accounts about it. Out of the analyzed timeframe, namely the one between 1710 and 1810, travel accounts from a number 171 travelers who crossed the Romanian space were identified. We try to answer a few questions: How are Romanians described in stories of foreign travelers? How much is truth and how much is fiction in the records of foreign travelers about Romanians?

Ion Eremia,
doctor habilitat, profesor universitar,
directorul Centrului de Studii Interdisciplinare
„Silviu Dragomir”, Chișinău – Oradea

Politica lingvistică a Imperiului Rus în Basarabia în anii 1834 –1871

Sursele examinate atestă că nu trebuie să ne facem nici o iluzie în privința scopului urmărit de autoritățile imperiale, anume rusificarea totală a locuitorilor de pe teritoriile anexate. Voci răzlețe ale specialiștilor și din Imperiul Rus, și din Rusia contemporană indică limpede că teritoriile anexate erau colonii ale imperiului, iar locuitorii erau condamnați la stagnare culturală. În perioada examinată, în regiunea Basarabia s-a restrâns total aria de folosire a limbii române în școală, biserică, administrație, judecată. Accesul chiar și în învățământul primar era permis copiilor în vârstă de 8-10 ani numai dacă aceștea erau capabili să scrie și să citească în limba rusă. Dar, în pofida eforturilor depuse de autorități, în segmenul cronologic invesigat aici, anii 1834-1871 – nu s-a reușit rusificarea locuitorilor – limba rusă era cunoscută la un nivel destul de modest sau chiar de loc de către populație. Încercările timide ale unor reprezentanți ai dvorenimii locale de a îmbunătăți și a intensifica procesul de studiere a limbii române prin aducerea cărților necesare din Moldova de peste Prut și din Țara Românească, s-au ciocnit de refuzul categoric al autorităților imperiale, așa ca și încercările de a edita un ziar în limba română. În pofida strădaniilor depuse de autoritățile imperiale, școala nu s-a dovedit a fi un instrument efectiv al rusificării, dar să facă un sistem mai bun de învățătură, țarismul nici nu dorea, nici nu era în stare. În general, Imperiul Rus era un imperiu înapoiat, șerbia împiedica procesele de modernizare și, cu toate că a fost lichidată în anul 1861, nici pe departe nu înseamnă că situația s-a schimbat imediat și ar fi trebuit să ne așteptăm la mari schimbări. La acestea se adăuga ineficiența sistemului birocratico-administrativ rusesc, dar și conservatorismul tradițional al societății locale din Basarabia, care tacit, dar destul de eficient, se opunea procesului de rusificare.

Linguistic policy of the Russian Empire in Bessarabia in the years 1834-1871

The sources examined attest that we must have no illusions about the purpose pursued by the imperial authorities, namely the total Russification of the inhabitants of the annexed territories. Discordant voices of specialists from both the Russian Empire and contemporary Russia clearly indicate that the annexed territories were colonies of the empire, and the inhabitants were condemned to cultural stagnation. During the examined period, in the region of Bessarabia, the area of use of the Romanian language was totally restricted in school, church, administration, court. Access even to primary education was allowed children aged 8-10 only if they were able to read and write in the language Russian. But, despite the efforts made by the authorities, in the chronological segment investigated here, the years 1834-1871 – the Russification of the inhabitants was not successful – the Russian language was known at a fairly high level modest or even by the population. The timid attempts of some representatives of dvorenimi to improve and intensify the process of studying the Romanian language by bringing books necessary from Moldova across the Prut and from Wallachia, collided with the categorical refusal of imperial authorities, as well as the attempts to edit a newspaper in Romanian. Despite efforts made by the imperial authorities, the school did not prove to be an effective instrument of russification, but to make a better system of education, tsarism neither wanted nor was in condition. In general, the Russian Empire was a backward empire, Serbia hindered the processes of modernization and, although it was liquidated in 1861, it does not mean that the situation changed immediately and we should have expected big changes. To these was added the inefficiency of the Russian bureaucratic-administrative system, but also the traditional conservatism of the local society in Bessarabia, which tacitly, but quite effectively, opposed the process of Russification.

Aurel ZANOI,
doctor, conferențiar universitar,
Directorul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță”, USM

Experientia docet. Note arheologice despre informațiile lui Vitruviu privind edificarea sistemelor defensive (în baza descoperirilor din bazinul Nistrului de Mijloc)

Preocupările pentru fortificații datează încă din preistorie. Chiar de la începuturi, după cum demonstrează rezultatele investigațiilor arheologice, la edificarea lor s-a ținut cont de anumite canoane arhitectonice, care erau transmise oral, de la meșteri la ucenici. Acestea, probabil, au fost reflectate în scrierile unor arhitecți ai antichității, care, însă, nu s-au păstrat până în zilele noastre. Cea mai veche lucrare despre arhitectură, care a supraviețuit, este *De architectura* a arhitectului roman Vitruviu, de la sfârșitul secolului I a. Chr. Aici, în cartea I, capitolul X, găsim o serie de recomandări cum trebuie să fie construite zidurile și turnurile, cum să fie amenajate căile de acces etc. Cu mult înainte de apariția acestei lucrări, principiile enunțate de Vitruviu au fost implementate la fortificațiile getice din în sec. IV-III a. Chr., în mod special, la cele din bazinul Nistrului de Mijloc.

Experientia docet. Archaeological notes on Vitruvius information about defensive features (based on finds from Middle Dniester Basin).

Concerns for the constructions of fortifications date back to prehistoric times. From the very beginning, as evidenced by the results of archaeological investigations, during their construction certain architectural canons were taken into account, which were passed on orally, from masters to apprentices. These rules, probably, were reflected in the writings of some ancient architects, which, however, have not been preserved to this day. The oldest surviving work on architecture is *De architectura* by the Roman architect Vitruvius, from the end 1st century BC. Here, in Book I, Chapter X, we find a number of recommendations on how to build walls and towers, how to arrange access roads, and so on. Long before the appearance of this work, the principles enunciated by Vitruvius were implemented at the Getic fortifications in the 4th-3rd centuries BC, especially in the Middle Dniester Basin.

Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA,
doctor, profesor universitar, decan,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Ana HONCU,
doctor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Drumurile și *beneficiarii* în Moesia Inferior

În prezenta comunicare încercăm să stabilim o legătură între prezența *beneficiari*-lor în Moesia Inferior și locul de descoperire a inscripțiilor care îi atestă. Ne concentrăm atenția asupra textelor votive care presupun existența unei *statio* și mai puțin asupra inscripțiilor funerare, cazuri în care locul descoperirii nu coincide în mod automat cu zona lor de acțiune.

The roads and *beneficiaries* in Inferior Moesia

In this paper we are trying to establish a connection between the presence of the *beneficiarii* and the finding spots of the inscriptions where they are attested. We draw our attention especially to votive texts, which supposes, like in many other cases, the existence of a *statio* and less to funerary inscriptions, in which the finding spot does not automatically occur with their activity area.

Florian MATEI-POPESCU,
doctor, cercetător științific II,
Institutul de arheologie „Vasile Pârvan”, București

Soldați de origine dacică în armata romană

Reluăm în această comunicare baza documentară și principalele concluzii comunicate sau publicate de autor, singur sau împreună cu alți autori, printre care Dan Dana, despre rolul esențial al armatei romane în privința integrării dacilor de la nordul și sudul Dunării în lumea romană. Astfel s-a putut observa că recrutarea a debutat încă din vremea lui Claudius la sudul Dunării, în jurul anului 46 p. Chr., întrucât lăsarile la vatră datează din jurul anului 71 p. Chr., continuând apoi constant la sudul Dunării până în anul 153 p. Chr. (lăsați la vatră în Britannia în 178 p. Chr.). La nordul Dunării, recrutarea a început imediat după pacea din anul 102, cohors I Ulpia Dacorum fiind recrutată cel mai târziu în 104 p. Chr. (soldații fiind lăsați la vatră în 129 p. Chr. în provincia Syria).

Soldiers of Dacian origin in the Romanian army

Within this paper we resume our main conclusions, already presented on various occasions or published, alone or together with other authors, among whom we mention here our colleague Dan Dana, on the part played by the Roman army for the integration of the Dacians, both from the north and south of the Danube, in the Roman world. Thus, it has been already noticed that the enrollment of the Dacian started already under Claudius, around the year AD 46, since they were released from duty around AD 71, and the recruitment continued up to AD 153 (soldiers released in Britain in AD 178). At the north the Danue, the enrollment begun immediately after the peace of AD 102, cohorts I Ulpia Dacorum being recruited in AD 104 (soldiers were released in Syria in AD 129).

Andrei COROBCEAN,
doctor, lector universitar, cercetător științific superior, USM

Etnicitate și identități culturale în interpretarea arheologică

Interpretările etnice în arheologie au fost mereu subiectul unor discuții controversate, având în vedere natura surselor arheologice și riscul unor abordări tendențioase. Cu toate acestea, actualitatea problemei reconstituirilor etnice din trecut revine de fiecare dată când discursul politic și istoriografic o impune. Astfel, analiza critică a posibilităților de interpretare a identităților în arheologie este importantă pentru combaterea unor discursuri tendențioase, prevenind riscurile unor manipulări unilaterale ale trecutului. Evident, cu cât sursele scrise sunt mai sărace, tendința de a le completa cu cele arheologice este cu atât mai speculativă. În acest sens, referințele la identitățile din epoca fierului sau medievală timpurie trebuie realizate cu multă prudență când stabilim o corelare între vestigiile arheologice și puținele izvoare istorice.

Ethnicity and cultural identity from an archeological point of view

The ethnic interpretations in archaeology have always been the subject of controversial discussions, considering the nature of archaeological sources and the risk of tendentious approaches. However, the actuality of the

issue of ethnic reconstructions from the past returns every time the political and historiographical discourse imposes it. Thus, the critical analysis of the possibilities of the interpreting identities in archeology is important for combating tendentious discourses, preventing the risks of unilateral manipulations of the past. Obviously, the poorer the written sources, the more speculative the tendency to supplement them with archaeological ones. In this view, according to Iron Age or early medieval identities must be made with great caution when we establish a correlation between the archaeological remains and the few historical sources.

Mihail BĂȚ,

doctor, conferențiar universitar,
cercetător științific superior, USM

Gabriela PASCARU,

studentă, Facultatea de Istorie și Filozofie, USM

**Un brand cultural de țară în devenire.
Brățărilor spiralice din metale prețioase
de epocă La Tène din România și Republica Moldova**

Alături de imaginea de țară utilizată pentru promovarea turismului și atragerea investițiilor, unicitatea unei entități poate fi exprimată și fortificată prin conturarea la nivel național a unor noi elemente, menite să definească identitatea culturală a unui areal în context supraregional. Ideea unui brand cultural pentru România sau Republica Moldova nu este una nouă, fiind propuse deja, fie modelul culturii Cucuteni, fie cel al creației brâncușiene. În acest context, un element definitoriu al patrimoniului comun specific comunităților din spațiul românesc îl reprezintă brățărilor spiralice din a doua epocă a fierului. Majoritatea absolută a brățărilor prezentate în cadrul acestei comunicări sunt exemplare din categoria pieselor cu protome zoomorfe (de regulă, motive ofidiene sau reprezentări fantastice de tip *ketos*). În prezent sunt cunoscute cca 28 exemplare din argint și peste 25 piese din aur descoperite în România (București, Bunești, Bălănești, Coadă Malului, Colecția Severeanu, Grădiștea Muncelului ș.a.) și patru brățări spiralice din argint, atestate în contexte din Republica Moldova (Mateuți, Saharna, Stroiești).

Developing a National Cultural Brand. La Tène Spiral Bracelets made of precious metal in Romania and the Republic of Moldova

Together with the country's image used for promoting tourism and attracting investments, the uniqueness of an entity can also be expressed and fortified by highlighting new elements at the national level, meant to define the cultural identity of a region in a supra-regional context. The idea of a cultural brand for Romania or the Republic of Moldova is not a new one, as proposals have already been made, including the model of the Cucuteni culture or Brâncuși's artistic creations. In this context, a defining element of the common heritage specific to communities in the Romanian space is represented by the Late Iron Age spiral bracelets. The large majority of bracelets presented in this paper are specimens from the category with zoomorphic protomes (usually, ophidian motifs or fantastic representations of the *ketos*-type). Currently, there are approximately 28 silver and over 25 gold items known from Romania (Bucharest, Bunești, Bălănești, Coadă Malului, Severeanu Collection, Grădiștea Muncelului, etc.), as well as four silver spiral bracelets, attested in contexts from the Republic of Moldova (Mateuți, Saharna, Stroiești).

Iulian MOGA,

doctor, conferențiar universitar,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Hypsistos, Claros și polisemia epiclezelor

Problematica privitoare la Zeul cel Preaînalt este foarte dificil de abordat din nenumărate puncte de vedere. Mai întâi, datorită disproporționalității surselor antice. Cele mai multe izvoare sunt de natură epigrafică, incluzând dedicații simple sau cele rezultate în urma unui legământ, și conțin destul de puține informații care pot fi abordate în detaliu. Sursele literare sunt în număr de patru și ridică serioase probleme de interpretare. Cele numismatice lipsesc cu desăvârșire din context în cazul lui Hypsistos. Mai apoi, modul în care subiectul a fost tratat în istoriografia modernă, mai ales din perspectiva relației cu simpatizanții păgâni sau temătorii de Dumnezeu, care orbitau în preajma mediului sinagogal, face ca această problemă sensibilă să fie tratată cu și mai multă precauție. În fine, percepția în sine a identității acestui zeu preaînalt,

precum și tipologia cultului, potențialul său caracter unitar reprezintă o altă problemă spinoasă. Două dintre epigrafele descoperite în orașelul lician Oinoanda, cea a lui Chromatis și răspunsul oracular al lui Apollo de la Claros reprezintă, credem noi, un foarte bun punct de plecare pentru clarificarea unora dintre aspectele imagologice ale acestui zeu abstract și anonim.

Hypsistos, Claros and the polysemy of the epiclesis

The question of the Most High God is very difficult to address from many points of view. First, because of the disproportionality of ancient sources. Most sources are epigraphic in nature, including simple dedications or those resulting from a covenant, and contain rather little information that can be addressed in detail. The literary sources are four in number and raise serious problems of interpretation. The numismatic ones are completely missing from the context in the case of Hypsistos. Moreover, the way the subject has been treated in modern historiography, especially in relation to pagan sympathisers or God-fearers orbiting around the synagogue environment, makes this sensitive issue even more cautious. Finally, the perception itself of the identity of this over-arching god, as well as the typology of the cult, its potential unitary character is another thorny issue. Two of the epigraphs discovered in the Lycian town of Oinoanda, that of Chromatis and the oracular response of Apollo of Claros, are, we believe, a very good starting point for clarifying some of the imagological aspects of this abstract and anonymous god.

Mihail BĂȚ,

doctor, conferențiar universitar, cercetător științific superior, USM

Ionela SOLOVEI,

studentă, Facultatea de Istorie și Filozofie, USM

**Pentru o arheologie mai interesantă și
mai atractivă: materialele didactice din proiectul
„Kelten am Glauberg” (Germania)**

Punerea în valoare a patrimoniului muzeal în scopul cunoașterii, educației și recreerii reprezintă una dintre funcțiile principale ale unei instituții din domeniu. De curând, sub egida Muzeului Arheologic Regional

din Hessa (germ. Archäologisches Landesmuseum Hessen) a fost lansat un suport didactic pentru predarea arheologiei epocii fierului, cu referințe specială la civilizația celtică. Colecția de materiale didactice „Tărâmul celților de la Hessa” (germ. Kelten Land Hessen), elaborată de Thomas Lessig-Weller, reunește texte descriptive, reconstituiri interactive, fișe de lucru și filmulețe, acestea din urmă fiind accesibile prin scanarea unui QR code. Instrumentele didactice sunt disponibile gratuit pentru descărcare pe site-ul www.keltenwelt-glauberg.de. „Muzeele sunt plictisitoare? Nu și muzeul *Keltenwelt am Glauberg*” – acesta fiind unul dintre textele de promovare a proiectului, care întâmpină vizitatorul pe site-ul instituției. Comunicarea noastră va releva principalele elemente constitutive ale acestui proiect inedit de pedagogie muzeală și impactul lor în sectorul muzeal și educațional.

**Making Archaeology more interesting
and attractive: teaching materials
from the „Kelten am Glauberg” project (Germany)**

The valorisation of museum heritage through knowledge, education, and recreation represents one of the major functions of an institution in the field. Recently, under the auspices of the Regional Archaeological Museum in Hesse (germ: Archäologisches Landesmuseum Hessen), a didactic support for teaching Iron Age archaeology, with a special focus on Celtic civilization, has been published. The collection of teaching materials “The Celtic Land of Hesse” (germ: Kelten Land Hessen), developed by Thomas Lessig-Weller, brings together descriptive texts, interactive reconstructions, worksheets, and videos, the latter of which are accessible by scanning a QR code. The teaching tools are available for free download on the website www.keltenwelt-glauberg.de. “Museums are boring? Not *Keltenwelt am Glauberg Museum*” – this is one of the promotional texts for the project, which welcomes visitors to the institution’s website. Our paper will reveal the main components of this innovative museum pedagogy project and their impact on the museum and educational sector.

Mihail BĂȚ,
doctor, conferențiar universitar, cercetător științific superior, USM

Aurel SPĂNU,
student, Facultatea de Istorie și Filozofie, USM

Privind spre public: educație patrimonială și pedagogie muzeală la Muzeul Național de Istorie a Moldovei

Printre cei mai importanți actori în domeniul pedagogiei de patrimoniu din Republica Moldova se plasează Muzeul Național de Istorie a Moldovei. Situat în centrul urbei rezidențiale, instituția muzeală a inițiat și dezvoltat, începând cu anul 2007 un amplu program de activități creativ-educative, menit să juxtapună domeniul cultural cu cel al educației. Atelierele creative cu diverse tematici („Obiectul arheologic – o enigmă”, „Micul arheolog”, „Istoria și arta scrisului”, „Vânătoarea de exponate” ș.a.) au oferit o alternativă viabilă demersului didactic, imprimând matricei educaționale un aspect dihotomic: vizualizarea, integrarea și valorificarea patrimoniului prin tematizare, pe de o parte, și interacțiunea didactică în spațiul muzeal, pe de altă parte. Parcursul instituției muzeale în domeniul educației de patrimoniu va reprezenta obiectul comunicării noastre.

Looking towards the public: heritage education and museum pedagogy at the National History Museum of Moldova

Among the most important actors in the field of heritage pedagogy in the Republic of Moldova is the National History Museum of Moldova. Located in the center of the residential city, the museum institution initiated and developed, starting in 2007, an extensive program of creative-educational activities, intended to juxtapose the cultural area with that of education. Creative workshops with various themes (“Archaeological object - an enigma”, “Little archaeologist”, “History and art of writing”, “Exhibit hunting” etc.) offered a viable alternative to the didactic approach, giving the teaching matrix a dichotomous aspect: visualization, integration and valorization of heritage through thematization, on the one hand, and didactic interaction in the museum space, on the other. The experience of the museum institution in the field of heritage education will represent the subject of our topic.

Petru VICOL,
doctorand,
Director General al Muzeul Național de
Etnografie și Istorie Naturală, Chișinău

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală – promotor al patrimoniului românesc

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală a fost fondat în anul 1889, fiind cea mai veche instituție muzeală din spațiul pruto-nistrean. Deși a fost fondat în perioada aflării Basarabiei în componența Imperiului Rus, muzeul a devenit un centru al patrimoniului românesc din acest spațiu , prin colectarea și promovarea , în special la începutul sec.al XX-lea, a pieselor etnografice, care se remarcă prin colecția de port popular și de scoarțe basarabene. Imediat după Unirea Basarabiei cu România, muzeul primește titulatura de Muzeul Național din Chișinău, iar în 1926 este fondată cea dintâi publicație științifică din Basarabia Buletinul Muzeului Național de Istorie Naturală din Chișinău. Odată cu destrămarea URSS, muzeul a revenit la una din misiunile sale de promovare a patrimoniului românesc prin diverse manifestări științifice și culturale organizate împreună cu colegii din România. Un exemplu al unității, al cercetării și al valorificării patrimoniului românesc este elaborarea și înscrierea în Lista Reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității a celor patru dosare comune cu România. Patrimoniul românesc al muzeului este promovat și prin diverse proiecte expoziționale, fiind organizate mai multe expoziții în muzeele din București, Oradea, Iași, Vaslui, Piatra Neamț etc.

The National Museum of Ethnography – the promoter of Romanian heritage

The National Museum of Ethnography and Natural History was founded in 1889, being the oldest museum institution in the Pruto-Nistrian area. Although it was founded during the period when Bessarabia was part of the Russian Empire, the museum became a center of the Romanian heritage in this space, by collecting and promoting, especially at the beginning of the 20th century. ethnographic pieces, which stand out for the collection of folk dress and Bessarabian wall-carpet. Immediately after the Union of Bessarabia with Romania, the museum received the title of the National Museum of Chisinau, and in 1926 the first scientific publication in Bessarabia, the Bulletin of the National Museum of Natural History in Chisinau,

was founded. With the collapse of the USSR, the museum returned to one of its missions of promoting Romanian heritage through various scientific and cultural events organized together with colleagues from Romania. An example of the unity, research and valorization of the Romanian heritage is the elaboration and inscription in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity of the four common files with Romania. The Romanian heritage of the museum is also promoted through various exhibition projects, several exhibitions being organized in the museums of Bucharest, Oradea, Iași, Vaslui, Piatra Neamț, etc

Cosmin PATCA,
doctor, lector universitar, Universitatea din Oradea

**Metode și tehnici de lucru în cercetarea istoriei locale
din nord-vestul României. Studiu de caz: Așezările
din comuna Valcău de Jos, județul Sălaj**

Studiile monografice locale din perspectivă istorică sunt necesare în prezent pentru înțelegerea corectă a realităților istorice din spațiul românesc. Pornind de la cazuri particulare, monografii ale satelor, comunelor, orașelor, cnezatelor/voievodatelor, pot fi realizate monografiile regiunilor și a țării. Fiind cercetări ce implică transdisciplinaritate și interdisciplinaritate, monografiile locale au fost abordate de-a lungul timpului de cercetători din domenii diferite : istorici, geografi, filologi, folcloriști, sociologi. Există astăzi un număr însemnat de studii monografice sătești, comunale sau ale orașelor, dar multe dintre acestea suferă din punct de vedere calitativ. Studiul de caz al așezărilor din cadrul comunei Valcău de Jos, județul Sălaj, își propune să prezinte metode și tehnici de lucru specifice în cercetarea istoriei locale din partea de nord-vest a României, pentru a contribui la creșterea calitativă a acestor studii.

**Methods and working techniques of research in the local
history of North West Romania**

Local monographic studies from a historical perspective are currently necessary for the correct understanding of the historical realities in the Romanian space. Starting from particular cases, monographs of villages, communes, cities, principalities/voivodeships, monographs of regions and the country can be made. As research involving transdisciplinarity and

interdisciplinarity, local monographs have been approached over time by researchers from different fields: historians, geographers, philologists, folklorists, sociologists. Today there is a significant number of monographic studies of villages, communes or cities, but many of them suffer from a qualitative point of view. The case study of the settlements in Valcău de Jos commune, Sălaj county, aims to present specific working methods and techniques in the research of local history in the northwestern part of Romania, in order to contribute to the qualitative growth of these studies.

Ion CHIRTOAGĂ,

Doctot habilitat,
Cercetător științific principal,
Institutul de Istorie, USM

Valahia Mică și Valahia Mare la est de Carpați (sec. XIII-XIV)

Din anul 212, devenind cetățean al Romei, locuitorul provinciei Dacia a început să fie numit *romanus*. Către sec. al IX-lea, când s-a finisat procesul de formare a poporului nostru, acest termen a evoluționat spre forma lui actuală de *român*. Tot atunci, pentru desemnarea românilor vecinii au început să utilizeze termenul *valahi*. În sec. XIII-XIV, la est de Carpați existau două formațiuni statale românești, care în țările din Orient erau numite Valahia Neagră (Mică) și Valahia Albă (Mare). Ele s-au aflat la temelia statului românesc din regiune, numit Moldova.

Small and large Wallachian Territories East of the Carpathians

From 212, becoming a citizen of Rome, the inhabitant of the province Dacia began to be called *Romanus*. By the 9th century, when the process of forming of our folk was finished, this term evolved towards its current form of Romanian. Also then, the neighbors started to use the term Wallachians for the designation of Romanians. In the 13th-14th centuries, there were two Romanian state formations to the east of the Carpathians, which were called Black (Little) Wallachia and White (Great) Wallachia in the countries of the Orient. They were at the foundation of the Romanian state in the region, called Moldova.

Ștefan PURICI,
doctor, profesor universitar, prorector cu imaginea universității,
relații internaționale și dezvoltare europeană,
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Florin PINTESCU,
doctor, profesor universitar, decan Facultatea de Istorie și Geografie,
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Conștiință de neam sau conștiință națională în Moldova secolului XVII? Opinii și interpretări

Comunicarea prezintă și analizează opiniile lui Grigore Ureche și Miron Costin privitoare la unitatea românilor din spațiul carpato-danubiano-pontic și latinitatea acestora, interpretate într-o dublă perspectivă: din punctul de vedere al istoricilor români, privitor la noțiunile „neam” și „națiune”; din punctul de vedere al școlilor istoriografice „perennialistă” și „modernistă”, privitoare la națiune. Ultima parte a analizei pornește de la faptul că școala „perennialistă” susține că națiunea și conștiința națională au apărut practic în Evul Mediu, în vreme ce școala „modernistă” consideră că această entitate, respectiv noțiune sunt creații exclusive ale epocii moderne. În cadrul acestor analize sunt aduse în discuție decalajul de dezvoltare al Moldovei în raport cu centrul și vestul Europei, faptul că elitele erau educate iar masele nu știau carte, caracterul oarecum atemporal al civilizației țărănești din secolul XVII etc.

Was the Moldova conscious of its being a national entity in the 17th century? Opinion and interpretation

The paper presents and analyzes the opinions of Grigore Ureche and Miron Costin regarding the unity of Romanians from the Carpatho-Danubian-Pontic space and their Latinity, interpreted in a double perspective: from the point of view of Romanian historians, regarding the notions of „neam” (cannot be properly translated into English) and „nation”; from the point of view of the „perennialist” and „modernist” historiographical schools regarding the nation. The last part of the analysis starts from the fact that the „perennialist” school claims that the nation and national consciousness appeared in the Middle Ages, while the „modernist” school considers that this entity, respectively the notion, are exclusive creations of the modern era. Within these analyses, the development gap of Moldova

in relation to the center and the west of Europe, the fact that the elites were educated (literated) and the masses were illiterate, the somewhat timeless character of the peasant civilization of the 17th century, etc. are discussed.

Alina FELEA,
doctor habilitat, conferențiar universitar,
cercetător științific coordonator, Institutul de Istorie, USM

Consumul de băuturi alcoolice în Țara Moldovei în sursele sec. XV - începutul sec. al XIX-lea

Comunicarea, elaborată în baza surselor de epocă, atât documentare, cât și narrative, dar și arheologice, se va axa pe prezentarea consumului de băuturi alcoolice de către diferite categorii de populație din Țara Moldovei. Sursele demonstrează întrebuintarea câtorva băuturi alcoolice, de diferită tărie: vin, rachiu, bere etc. servite în diverse situații cotidiene, oferite cu anumite ocazii oaspeților, la mese de sărbătoare sau mese de pomenire. În comună vor fi evidențiate diferențele în denumiri (de exemplu, rachiu, vutcă, horilcă, în dependență de materia primă folosită la prepararea lui ,sau de țara de proveniență), ingredientele necesare pentru pregătire (struguri, prune, borhot, tescovină, grâne etc.), ustensilele, vesela pentru servit, dar și atitudinea societății față de consumul *băuturilor alcoolice*. Societatea românească accepta consumul moderat de alcool, contemporanii epocii menționând că moldovenii nu abuzează.

The consumption of alcoholic beverages in Moldova stated in written sources from the 15th century until the beginning of the 19th century

In this communication, based on sources of the period, both documentary and narrative, but also archaeological, will focus on the presentation of alcohol consumption by different population categories in the Principality of Moldova. Sources demonstrate the use of several alcoholic beverages, of different strength: wine, brandy, beer, etc. served in various everyday situations, offered on certain occasions to guests, at holiday meals or memorial meals. We will highlight the differences in names (for example, brandy, vodka, horilca, depending on the raw material used in its preparation, or the country of origin), ingredients required for preparation (grapes, plums, grain, etc.), utensils, dishes for serving, but also society's

attitude towards drinking. The Romanian society accepted the moderate consumption of alcohol, the contemporaries of the time mentioning that Moldovans do not abuse.

Laura ARDELEAN,
doctor, lector universitar, Universitatea din Oradea

Umanistul Pietro Ranzano - un călător sicilian despre Oradea secolului al XV-lea

Desăvârșindu-și educația umanistă la universitățile din Florența și Perugia, sicilianul Pietro Ranzano ajunge în fruntea ordinului dominican din regiunea natală. Din ordinul lui Ferdinand I, regele Neapolelui, în anul 1468 vine la curtea acestuia. Putem conchide fără exagerare că a fost unul dintre oamenii de încredere a regelui, care-i încredințează educația mezinului său, Giovanni de Aragonia. În 1488 este trimis ca și ambasador la curtea regelui Matia Corvinul, unde stă 3 ani. Activitatea sa ca istoriograf prezintă importanță pentru istoria Transilvaniei. Ranzano a conceput o lucrare cu titlul *Epithema rerum Hungarorum*, care întregeste proiectul său amplu intitulat *Analles omnium temporum*, care se dorește a fi o istorie universală. În cadrul lucrării, autorul ne împărtășește și câteva impresii despre Oradea, un important centru cultural renașcentist.

The Humanist Pietro Ranzano - a Sicilian Traveler about Oradea in the 15th Century

Completing his humanistic education at the universities of Florence and Perugia, the Sicilian Pietro Ranzano became the head of the Dominican order in his native region. By order of Ferdinand I, King of Naples, in 1468 he came to his court. We can conclude without exaggeration that he was one of the king's trusted men, who assigns him with the education of his youngest son, Giovanni de Aragonia. In 1488 he was sent as an ambassador to the court of King Matthias Corvinus, where he stayed for 3 years. His activity as a historiographer is important for the history of Transylvania. Ranzano devised a work entitled *Epithema rerum Hungarorum*, which completes his extensive project named *Analles omnium temporum* that is intended to be an universal history. In the work, the author also shares some impressions about Oradea, an important Renaissance cultural center.

Emil DRAGNEV,
doctor, profesor universitar, director DIRUA, USM

Sf. Ierarh Ghenadie, patriarhul Constantinopolului în iconografia Moldovei din secolele XV-XVI

La 1 mai 1488, Sf. Ștefan cel Mare donează ctitoriei sale de la Putna moaștele (craniul) unui sfânt pe nume Ghenadie, pe care le înzestrează cu o diademă de argint (astăzi depuse spre închinare în nartexul catoliconului mănăstirii). Inexistența oricăror știri, capabile să aducă vreo rază de lumină în privința identificării acestui sfânt, a adus la încetățenirea opiniei, precum că ar fi vorba despre un sfânt local necunoscut. De altfel, sinaxarele nu oferă multiple versiuni de identificare, sfinții cu acest nume, în cea mai mare parte fiind canonizați după data de depunere a moaștelor la Putna, sau au trăit într-o vreme foarte apropiată de această dată, pentru ca rezonanța cultului să ajungă în Moldova (Sff. Cuvioși Ghenadie de la Vatoped și Ghenadie Aghioritul). Cu excepția unor sfinți cunoscuți cu acest nume în Occident (Sf. Ghenadie de Marsilia și Ghenadie de Astorga), din perioada veche mai este cunoscut Sf. Ghenadie patriarhul Constantinopolului (între 458-471). Conform unei tradiții locale cipriote, el a fost înmormântat în orașul Pathos. Reprezentarea sa nu este deloc frecventă în arta de tradiție bizantină și postbizantină. El apare însă, într-o suită de sfinți cuvioși, în veșminte de monahi, în pronaosul bisericii Sf. Ilie de lângă Suceava, edificată în 1488 de Sf. Ștefan cel Mare. Este de asemenea reprezentat în *Procesiunea Sf. Părinți* din absida altarului bisericii Sf. Nicolae din Popăuți-Botoșani (ctitorită de Sf. Ștefan cel Mare la 1496), lângă Sf. Metodie (s-ar putea ca și la biserica Sf. Nicolae din Bălinești, ctitoria marelui logofăt Ioan Tăutu, cu picturile de la cca. 1500, să fi fost reprezentat de asemenea lângă Sf. Metodie, dar figura acestui sfânt ierarh rămâne neidentificată). Apariția reprezentărilor iconografice ale Sf. Ghenadie în bisericile ștefanieni și darul său pentru mănăstirea Putna ar putea conduce spre ipoteza identificării celui din urmă, dar pentru un răspuns mai sigur sunt necesare dovezi suplimentare.

St. Ierarh Ghenadie, the Patriarch of Constantinople in Moldovian iconography from XV-XVI Century

On May 1st, 1488, St. Stephen the Great donated to his foundation at Putna the relics (cranium) of a saint by the name of Gennady, which he

decorated with a silver diadem (today deposited for adoration in the narthex of the catholicon of the monastery). The absence of any knowledge capable of shedding any light on the identification of this saint has led to the belief that it was an unknown local saint. Moreover, the synaxes do not offer multiple versions of identification, the saints with this name, for the most part being canonized after the date of deposition of the relics at Putna, or lived at a time very close to this date, so that the resonance of the cult reached Moldova (Sts. Venerables Gennady of Vatoped and Gennady the Aghiorite). With the exception of some saints known by this name in the West (Sts. Ghenadie of Marseilles and Ghenadie of Astorga), St. Ghenadie the Patriarch of Constantinople (between 458-471) is still known from the ancient period. According to a local Cypriot tradition, he was entombed in the city of Pathos. His representation is not at all frequent in art of Byzantine and post-Byzantine traditions. He does, however, appear in a suite of holy monks in monastic robes, in the narthex of the church of St. Elias near Suceava, built in 1488 by St. Stephen the Great. He is also represented in the Procession of the Holy Fathers in the apse of the altar of the church of St. Nicholas in Popăuți-Botoșani (founded by St. Stephen the Great in 1496), next to St. Methodius (it might also be in the church of St. Nicholas in Bălinești, the foundation of the great logophat Ioan Tăutu, with paintings from ca. 1500, he was also represented next to St. Methodius, but the figure of this holy bishop remains unidentified). The appearance of iconographic representations of St. Ghenadie in Stephenian churches and his donation to the Putna monastery could suggest that the saint was identified, but for a more certain answer further evidence is needed.

Viorel DANDARA,
doctorand, USM

Instituția marelui logofăt în Moldova și Țara Românească. Studiu comparativ

În comunicarea “Instituția marelui logofăt în Moldova și Țara Românească” ne propunem ca scop elucidarea și evidențierea unor caracteristici generale comune și particularități specifice ale instituției marelui logofăt în Moldova și Țara Românească din secolul al XVI - lea. Abordarea comparativă a locului și rolului marelui logofăt ca rang boieresc și funcție administrativă din cadrul sfatului domnesc ne demonstrează,

că în ambele state românești instituția logofeției era emițător și catalizator de politici atât în mediul intern cât și cel extern. Secolul al XVI-lea a fost foarte complicat, în sensul păstrării de către statele românești a entității sale politice, totuși, în această situație marii logofeți în virtutea funcției deținute cât și talentului administrativ, reușesc să păstreze și să promoveze tradițiile instituționale pe parcursul secolului. Din sursele istoriografice analizate, considerăm că valorizarea temei demonstrează o viziune integrată cu referire la rolul instituției logofeției în ambele țări românești. Prin urmare, ne dorim să prezentăm o opinie multiaspectuală a problemei în contextul ideii unității tradițiilor administrative și naționale a celor două state românești.

The system of ruling in Moldova and the Romanian Country. A comparative study

In the communication „The institution of the great logofat in Moldova and Wallachia” we aim to elucidate and highlight some common general characteristics and specific particularities of the institution of the great logofat in Moldova and Wallachia from the 16th century. The comparative approach to the place and role of the great logophet as a noble rank and administrative function within the royal council proves to us that in both Romanian states the logophete institution was a transmitter and catalyst of policies both in the internal and external environment. The 16th century was very complicated, in the sense of the preservation by the Romanian states of its political entity, however, in this situation the great logophetes, by virtue of the position they held and their administrative talent, managed to preserve and promote the institutional traditions throughout the century. From the analyzed historiographical sources, we believe that the valorization of the theme demonstrates an integrated vision with reference to the role of the institution of logofetia in both Romanian countries. Therefore, we want to present a multifaceted opinion of the problem in the context of the idea of the unity of the administrative and national traditions of the two Romanian states.

Igor BERCU,
lector universitar, decanul Facultății de istorie și Filosofie, USM

„*Reâyâ-lele*” otomane, capete de pod pentru controlul domniilor Țării Moldovei

Cuceririle otomane efectuate pe parcursul, sfârșitul secolului al XV-lea și până la începutul secolului al XVIII-lea, anexarea și formarea mai multor unități administrativ-teritoriale în spațiul Pruto-nistean, au avut consecințe directe asupra statutului politico-juridic al Țării Moldovei. Una din misiunile principale ale factorilor de decizie din circumscripțiile otomane, era supravegherea mai îndeaproape a mișcărilor și politicilor promovate de instituția domniei, pentru a menține hegemonia sa în acest spațiu geografic. Astfel, „*reâyâ-lele*” otomane deveneau cuiburi de intrigi permanente împotriva domnilor Țării Moldovei. În această situație domnii căutau să întrețină relații cât mai bune cu *bey*-ii de *serhat*, în special cu *sancâkbeyi*-i de Akkerman, Bender și Hotin. Cunoscute sunt cazuri, când domnii în persoană interveneau pe lângă factorii de decizie a Porții, propunând recompense substanțiale pentru numirea unor dregători otomani loiali lor în funcțiile respective.

The ottoman „*Reâyâ-lele*” as the means of controlling the rulers of the Moldovian Country

The Ottoman conquests carried out during the end of the 15th century and until the beginning of the 18th century, the annexation and formation of several administrative-territorial units in the Pruto-nistean space, had direct consequences on the political-legal status of the Moldova. One of the main missions of the decision-makers in the Ottoman constituencies was the closer supervision of the movements and policies promoted by the institution of rule, in order to maintain its hegemony in this geographical space. Thus, the Ottoman „*reâyâ-lele*” became nests of permanent intrigues against the lords of the Moldova. In this situation, the lords sought to maintain the best possible relations with the *serhat bey*-s, especially with the *sancâkbeyi*-s of Akkerman, Bender and Hotin. Cases are known, when the lords personally intervened with the decision-makers of the Porte, proposing substantial rewards for the appointment of Ottoman governors loyal to them in the respective positions.

Alexandru BEJENARU,
doctorand, asistent, Facultatea de istorie și filosofie, USM

Problema tranziției puterii politice din Bugeac în a doua jumătate a secolului al XIV-lea

Una din întrebările majore legate de istoria primelor decenii ale Țării Moldovei reprezintă problema extinderii acestui principat est-carpatic în direcția de sud-est spre litoralul Mării Negre. Din cauza numărului mic de izvoare care vizează acest subiect, în cadrul istoriografiei există incertitudini în privința retragerii forțelor tătare din regiune și a momentului exact al instalării administrației domnilor moldoveni în Bugeac și Cetatea Albă. Scopul comunicării de față reprezintă determinarea circumstanțelor tranziției puterii politice în zona Bugeacului, analizând sursele narrative, arheologice și numismatice disponibile, care vor duce în cele din urmă la sistarea activității centrelor tătărești de la Orheiul Vechi și Costești și absența altor mențiuni despre țara lui „Dimitrie, principele tătarilor” după 1368.

The problem of the transition of political power in Bugeac in the 2nd half of the 14th century

One of the major questions related to the first decades of Moldavian history is the problem of the expansion of this East-Carpathian principality in the southeast direction towards the Black Sea coast. Due to the small number of sources that refer to this subject, there are uncertainties in the historiography regarding the withdrawal of the Tatar forces from the region and the exact moment when the administration of the Moldavian lords was installed in Bugeac and Cetatea Albă. The purpose of the present communication is to determine the circumstances of the transition of political power in the area of Bugeac, analysing the available narrative, archaeological and numismatic sources, which will ultimately lead to the cessation of the activity of the Tatar centres from Orheiul Vechi and Costești and the lack of other mentions about the country of “Demetrii, principis Tartarorum” after 1368.

Conjunctura politică și orientări culturale în timpul domniei lui Bogdan al III-lea

Se prezintă felul în care scrierile istorice reflectează personalitatea în perioada domniei lui Bogdan al III, fiind abordată politică internă și realizările culturale. Lucrarea cuprinde atât contribuțiile domnului Bogdan al III-lea în conducerea Țării Moldovei și asigurarea păcii pe cât a fost posibil, luând în considerare raportul de forțe atât pe plan intern cât și pe cel extern. Aspectele culturale țin de continuitatea realizărilor din acest domeniu ale tatălui său, deși această activitate a fost defavorizată de îndelungatele conflicte cu Regatul Polon, Imperiul Otoman, cât și Hanatul Crimeii. Prin urmare, am ajuns la concluzia centrală că în timpul domniei lui Bogdan al III-lea în Țara Moldovei au avut loc importante relizări în politica internă și externă, domeniul social și cultural.

Political conjunction and cultural orientation during the reign of Bogdan the third

The way in which historical writings reflect the personality during the reign of Bogdan 3rd is presented, internal politics and cultural achievements being addressed. The work includes both the contributions of Bogdan rd in the leadership of Moldova and ensuring peace as much as possible, taking into account the balance of forces both internally and externally. The cultural aspects relate to the continuity of his father's achievements in this field, although this activity was disfavored by the long conflicts with the Kingdom of Poland, the Ottoman Empire, and the Crimean Khanate. Therefore, we came to the central conclusion that during the reign of Bogdan 3rd in Moldova, important achievements took place in internal and external politics, social and cultural fields.

Maria DRAGNEV,
muzeografă, Muzeul Național de Artă al Moldovei

Tipologia tablourilor votive în spațiul românesc. Dimensiunea istoriografică

Prezentate și cercetate odată cu publicarea monumentelor pictate, tablourile votive ale fundațiilor ecleziastice ale voievozilor și boierilor din spațiul românesc, au beneficiat de o analiză sistematică doar către 1990, în studiul semnat de Matei Cazacu și Ana Dumitrescu. Deși aici sunt studiate în mod special imaginile votive din Moldova, contextul extins, cuprinde întreg spațiu românesc, cu extensie în zonele slave balcanice (cu precădere cele sârbești). Mai multe observații pertinente pe marginea circulației unor modele textuale și iconografice necesită nuanțări și extinderea raportărilor la spațiul polono-lituanian și est-slav. Componenta tablourilor votive din epoca Sf. Ștefan cel Mare, a fost cercetată într-un studiu special de către Ion Solcanu, în care, partea datărilor necesită o revizuire în lumina noilor restaurări și cercetări (de ex. În monografia bisericii Sf. Nicolae din Rădăuți, studiul recent asupra tabloului votiv din aceeași biserică întreprins de Tereza Sinigalia ș. a.). O serie de studii au abordat problematica dimensiunii dinastice în tablourile votive, remarcându-se ipoteza lui Ștefan Andreescu, privind completarea galeriei dinastice ale domnilor Țării Românești de la Curtea de Argeș la Snagov, nuanțată de Carmen Laura Dumitrescu și a Elenei Firea, privind tablourile votive din epoca lui Petru Rareș (testarea logicii dinastice în tablourile votive din epoca Sf. Ștefan cel Mare a fost întreprinsă de Emil Dragnev). Mai nou, Anna Adashinskaya, întreprinde o cercetare specială asupra textelor rotulusurilor purtate de ctitori sau sfinții intercesori. O atenție deosebită a fost acordată tabloului votiv de la biserica *Înălțării* a mănăstirii Sucevița, ctitorie a Movileștilor, în cele două dimensiuni ale sale, tradițională și liturgică. Baza istoriografică acumulată, permite elaborarea unei tipologii ale tablourilor votive din spațiul românesc, care evidențiază caracteristici specifice pentru Moldova, Țara Românească și Transilvania, cauzate atât de condițiile particulare interne, cât și de anumite diferențe în asimilarea influențelor externe.

The typology of the votive paintings in the Romanian area. The historiographic dimension

Presented and researched along with the publication of the painted monuments, the votive paintings of the ecclesiastical foundations of the

lords and nobles of the Romanian space, benefited a systematic analysis only around 1990, in the study signed by Matei Cazacu and Ana Dumitrescu. Although the votive images from Moldova are studied here in particular, the broader context includes the whole Romanian area, with extension into the Balkan Slavic areas (especially Serbian). Further pertinent observations on the circulation of textual and iconographic patterns require nuancing and extending the reporting to the Polish-Lithuanian and East Slavic space. The composition of the votive paintings from the time of St. Stephen the Great has been researched in a special study by Ion Solcanu, in which the dating part needs to be revised in light of new restorations and research (for example, in the monograph of St. Nicholas Church in Rădăuți, the recent study on the votive painting in the same church undertaken by Tereza Sinigalia and others). A series of studies have approached the issue of the dynastic dimension in votive paintings, highlighting the hypothesis of Ștefan Andreescu, on the completion of the dynastic gallery of the rulers of the Wallachia from Curtea de Argeș to Snagov, nuanced by Carmen Laura Dumitrescu and Elena Firea, regarding the votive paintings of the Petru Rareș era (the testing of dynastic logic in the votive paintings of the era of St. Stephen the Great was undertaken by Emil Dragnev). More recently, Anna Adashinskaya, undertakes a special study of the texts of the rotulus worn by the founders or holy intercessors. Special attention has been paid to the votive painting of the Ascension Church of the Sucevița Monastery, a foundation of the Movilești, in its two dimensions, traditional and liturgical. The accumulated historiographic basis allows the elaboration of a typology of votive paintings in the Romanian space, which highlights specific characteristics for Moldova, Wallachia and Transylvania, caused both by particular internal conditions and by certain differences in the assimilation of external influences.

Galina COSTEȚCHI,
doctorandă, USM

Cooperarea moldo-munteano-transilvăneană în Polonia în a doua jumătate a anilor 50 ai secolului al XVII-lea

Cu scopul de a obține coroana poloneză, fără a se consulta cu dieta și fără acordul turcilor, Gheorghe Rakoczy II declară război Poliniei la 30 decembrie 1656, atrăgând și pe domnii Principatelor Române. Drept urmare Gheorghe Ștefan se pomeni în situația unei domnii nesigure: polonezii, de

parte cărora erau tătarii, aveau un candidat al lor pentru scaunul Moldovei, pe Bogdan Movilă; actuale erau și intrigile lui Vasile Lupu, care dorea să obțină și Țara Românească. Acțiunile lui Gheorghe Rakoczy al II au motivat expediția otomană ce a rezultat cu consolidarea situației de dependență a principatului față de Poartă, și a permis realizarea unui șir de măsuri restrictive. Iar în plan extern Transilvania va pierde poziția de subiect al relațiilor internaționale.

The Moldovan-Wallachian-Transylvanian cooperation in Poland during the 2nd half of the 50's in the 17th century

With the aim of obtaining the Polish crown, without consulting the diet and without the consent of the Turks, Gheorghe Rakoczy II declared war on Poland on December 30, 1656, also attracting the lords of the Romanian Principalities. As a result, Gheorghe Ștefan found himself in the situation of an uncertain reign: the Poles, on whose side the Tatars were, had their own candidate for the seat of Moldavia, Bogdan Movilă; current were also the intrigues of Vasile Lupu, who wanted to obtain Wallachia as well. The actions of Gheorghe Rakoczy II motivated the Ottoman expedition, which resulted in the consolidation of the principality's dependence on the Gate, and allowed the implementation of a series of restrictive measures. And externally, Transylvania will lose its position as a subject of international relations.

Ludmila MALAI,
doctorandă USM

Moldova și Țara Românească în context politic european la sfârșitul secolului al XVII-lea

La sfârșitul verii lui 1697, sultanul otoman Mustafa al II-lea a condus o ultimă mare expediție spre nord, dar a fost învins decisiv de prințul Eugen de Savoia în bătălia de la Zenta. Înving astfel de austrieci și amenințat de ruși, sultanul a acceptat să negocieze. Pentru prima dată, turcii au fost de acord să negocieze cu coaliția națiunilor europene, să accepte medierea puterilor neutre și să admită înfrângerea. La 26 ianuarie 1699, Imperiul Otoman a semnat tratate de pace cu Austria, Polonia și Veneția. Austria a primit toată Ungaria (cu excepția Banatului, Timișoarei, mărginit de râurile Tisa, Mureș și Dunăre), Transilvania, Croația și Slovenia; tratatul austro-turc a fost încheiat pe 25 de ani. Veneția a achiziționat Peloponezul

(pe care turcii l-au recâştigat în 1715) şi cea mai mare parte a Dalmaţiei, inclusiv portul Cattaro (Kotor). Polonia a întors teritoriile cucerite Moldovei, dar a recâştigat Podolia, precum şi o parte a Ucrainei la vest de râul Nipru, pe care turcii o cuceriseră în 1672 este vorba de cetatea Cameniţa. Turcii şi ruşii au încheiat doar un armistiţiu de doi ani la Karlowitz, dar în 1700 au semnat Tratatul de la Constantinopol, conform căruia cetatea Azov a fost cedată Rusiei, permiţând ţarului să stabilească o misiune diplomatică permanentă la Constantinopol (Istanbul).

Moldova and Romanian Country in the European context at the end of the 17th century

In the late summer of 1697, the Ottoman Sultan Mustafa II led one last great expedition to the north, but was decisively defeated by Prince Eugene of Savoy at the Battle of Zenta. Defeated by the Austrians and threatened by the Russians, the Sultan agreed to negotiate. For the first time, the Turks agreed to negotiate with the coalition of European nations, accept the mediation of neutral powers, and admit defeat. On January 26, 1699, the Ottoman Empire signed peace treaties with Austria, Poland, and Venice. Austria received all of Hungary (except Banat, Timisoara, bordered by the Tisa, Mureş and Danube rivers), Transylvania, Croatia and Slovenia; the Austro-Turkish treaty was concluded for 25 years. Venice acquired the Peloponnese (which the Turks regained in 1715) and most of Dalmatia, including the port of Cattaro (Kotor). Poland returned the conquered territories to Moldova, but regained Podolia, as well as a part of Ukraine west of the Dnieper River, which the Turks had conquered in 1672, namely the fortress of Camenita. The Turks and Russians concluded only a two-year armistice at Karlowitz, but in 1700 they signed the Treaty of Constantinople, according to which the fortress of Azov was ceded to Russia, allowing the Tsar to establish a permanent diplomatic mission in Constantinople (Istanbul).

Valentin TOMULEȚ,

doctor habilitat, profesor universitar,
Decan Facultatea de Arte Frumoase, USM

Statutul de privilegiat în Basarabia sub dominația imperială rusă. Cazul mazililor (1812-1847)

Autorul pune în discuție schimbările care au intervenit în categoria stărilor sociale privilegiate din Basarabia, luând ca exemplu mazilii. Aparținerea la starea *privilegiaților* era de natură ereditară. În Basarabia, ca și în Moldova de peste Prut, sub noțiunea generică de „privilegiați” îi regăsim, în primele decenii ale secolului al XIX-lea, pe toți acei ce se aflau pe diferite „trepte privilegiate”, care includea pe micii boieri de țară sau boiernași, mazilii și ruptași, ruptele de vistierie și de cămară, scutiți, în diferite perioade de timp, de obligații fiscale, fixate în diverse acte de danie, emise de domnii Moldovei. Administrația imperială nu-i agreea și a făcut tot posibilul pentru a-i suprima. Procesul s-a produs prin înlăturarea lor treptată din diferite funcții administrative și gospodărești și subminarea prestigiului lor social. Unii din ei, din lipsa actelor sau pentru diferite încălcări, au fost transferați în categoria țăranilor, alții, ruinându-se, s-au dizolvat în categoriile sociale înrudite ale țăranimiei. În pofida acestui fapt, mazilii au continuat să-și păstreze trăsăturile distincte de ordin social și spiritual și după transferarea lor conform Regulamentului din 10 martie 1847 în categoria *odnodvortșilor*.

The position of the privileged in Bessarabia under the Imperial Russian domination. The case of the loss of the function of the nobility

The author discusses the changes that took place in the category of privileged social strata in Bessarabia, taking as an example the *mazils*. Belonging to the privileged status was hereditary by nature. In Bessarabia, as well as in Moldova across the Prut, under the generic notion of “privileged” people we find, in the first decades of the 19th century, all those who were on different “privileged ranks”, which included the small boyars of the countryside or *boiernași*, *mazils* and *ruptași*, treasury and pantry *ruptas* – all of them exempted, in different periods of time, from fiscal obliga-

tions, fixed in various gift documents issued by the lords of Moldavia. The imperial administration did not like them and did everything possible to suppress them. The process occurred through their gradual removal from various administrative and household functions and the undermining of their social prestige. Some of them, due to the lack of documents or for various violations, were transferred to the category of peasants, others, after ruining themselves, mixed up with the related social categories of the peasantry. Despite this fact, the *mazils* continued to keep their distinct social and spiritual features even after their transfer to the category of *odnodvortsy* according to the Regulation of March 10, 1847.

Nuredin IBRAM,
doctor, profesor universitar,
Asociația de Cultură Tătară „BARSIN. BIRSIN” („Exiști. Ești unic”)

Portrete de tătari din Balciul interbelic în pictura lui Nicolae Tonitza și Iosif Iser

Comunicarea se referă la portretistica tătarilor din creațiile plastice ale măestrilor Nicolae Tonitza (1886-1940) și Iosif Iser (1881-1958), pictori care au adus în arta plastică românească o viziune modernă, o deschidere universală, o maturitate compozițională susținută de armonii cromatice. Prin tehnici multiple – ulei pe pânză, guașă pe carton, acuarelă, desen, cărbune sau tuș – Nicolae Tonitza și Iosif Iser au redat tipologii de etnici tătari, surprinși în fundaluri decorative, în fragmente marine sau arhitecturi dobrogene clasice ale Balciului interbelic – case, ulițe, porți, cafenele, geamii. Figurile expresive ale tătarilor, unicate sunt realizate, de cele mai multe ori, cu o economie de mijloace artistice, în imagini străbătute de o undă de compasiune, de iubire, de frăție și de umanism.

Portraits of the Balchik tartars from the paintings of Nicolae Tonitza and Iosif Iser.

The communication refers to the portraits of Tatars from the plastic creations of the masters Nicolae Tonitza (1886-1940) and Iosif Iser (1881-1958), painters who brought to Romanian plastic art a modern vision, a universal openness, a compositional maturity supported by chromatic harmonies. Through multiple techniques – oil on canvas, gouache on card-

board, watercolour, drawing, charcoal or ink – Nicolae Tonitza and Iosif Iser reproduced the typologies of ethnic Tatars, captured in decorative backgrounds, in marine fragments or classical Dobrudjan architecture of interwar Balchik – houses, streets, gates, cafés, windows. The expressive, unique figures of Tatars are, most of the time, created with an economy of artistic means, in images full of compassion, love, brotherhood and humanism.

Eugen-Tudor SCLIFOS,
doctor, cercetător științific coordonator,
Secția Istorie Modernă, Institutul de Istorie, USM

**Problema Basarabiei reflectată în publicația ieșeană
„Steaua Romaniei” (ianuarie-iulie 1878)**

Pentru realizarea acestei cercetări, mulțumim suportului oferit de Institutul Cultural Român prin acordarea unei burse pentru cercetători străini, având drept subiect de cercetare „Problema Basarabiei în presa românească (1876-1878)”. Demersul nostru urmărește ecourile problemei Basrabiei în ziarul românesc „Steaua Romaniei” în perioada ianuarie-iulie 1878. Perioada este una sugestivă deoarece coincide cu enunțarea pretenției Rusiei față de România, de a anexa sudului Basarabiei, prin sosirea contelui N. P. Ignatiev la București, și se încheie cu decizia Congresului de la Berlin, prin care România pierde sudul Basarabiei, iar drept compensanție primește Dobrogea. Se va arăta starea de spirit ce domnea la Iași față de această pierdere teritorială, și care a fost poziția acestui ziar față de guvernarea liberală condusă de Ion C. Brătianu.

**Bessarabian problems reflected in the „Steaua Romaniei”
publications of Iasi (January-July 1878)**

For the realization of this research, we thank the support provided by the Romanian Cultural Institute by granting a scholarship for foreign researchers, with the research topic „The question of Bessarabia in the Romanian Press 1876-1878”. Our approach follows the echoes of the Bessarabia problem in the Roumanian newspaper „Steaua Romaniei” between January and July 1878. The period is suggestive because it coincides with the statement of Russia’s claim to Romania, to annex the southern of Bessarabia, through the arrival of Count N. P. Ignatiev in Bucharest, and

ends with the decision of the Berlin Congress, whereby Romania loses the south of Bessarabia, and receives Dobrogea as compensation. It will show the state of mind that reigned in Iași in relation to this territorial loss, and what was the position of this newspaper in relation to the liberal government led by Ion C. Brătianu.

Teodor CANDU,
doctor, cercetător științific coordonator; conferențiar-cercetător,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală,
Facultatea de Istorie și Filosofie, USM

**Statistici eclesiastice, surse de studiere a stării sociale,
demografiei și componenței etnice a populației Moldovei de
Rasarit la începutul secolului al XIX-lea**

Sursele de studiere a situației demografice din spațiul de răsărit a Țării Moldovei sporesc cantitativ odată cu declașarea războiului ruso-turc din perioada 1806-1812. Administrația rusă de ocupație pentru o evidență cât mai eficientă a resurselor a folosit diverse instituții pentru a colecta astfel de informații, inclusiv implicând activ în acest proces și structurile bisericesti. După revenirea mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bondoni se introduc mai multe tipuri de documente ce urmăreau evidența populației ca registrele de stare civilă, prin care se consemnau nașterile, căsătoriile și decesele; statele de serviciu ale bisericilor și a clerului, unde sunt înscrise și informații privityor la numărul populației după sex și componența etnică, care de fapt vor reprezenta obiectul comunicării noastre.

**Ecclesiastical statistics, sources of studying the social life,
demographical and ethnical components of the East Moldovan
population at the beginning of the 19th century**

The sources for studying the demographic situation in the eastern part of Moldova Principality increase quantitatively with the outbreak of the Russian-Turkish War from 1806-1812. The Russian occupation administration for the most effective record of resources used various institutions to collect such information, including actively involving church structures in this process. After the return of Metropolitan Gavriil Bănulescu-Bondoni, were introduced several types of documents that followed the population evidence, such as civil status registers, which recorded births,

marriages and deaths; the service records of the churches and the clergy, where there is also information about the number of the population by sex and ethnic composition, datas which will actually represent the object of our communication.

Ion GUMENĂI,

doctor habilitat, conferențiar universitar,
Agenția Națională a Arhivelor/Universitatea de Stat din Moldova

**Biserica Ortodoxă din Basarabia ca instrument
de propagare a cultului imperial prin diseminarea datelor
notabile a familiei imperial**

Chiar din momentul anexării Basarabiei de către Imperiul Rus, instituția Bisericii Ortodoxe, pe lângă activitatea sa moral-spirituală, este transformată de administrația autocrată și în instrument de propagandă. Pe lângă propagarea tradiției ruse și elementelor de rusificare, una din liniile directorii în care a fost implicată această instituție a fost și cea legată de întreținere a propagării a cultului imperial rus, începută încă din perioada războiului ruso-turc din 1806-1812 de către exarhul Gavriil Bănulescu-Bodoni. De la mijlocul secolului al XIX-lea, pe lângă alte instrumente, intră în uz și metoda prin care Biserica Ortodoxă, pentru amplificarea popularității familiei imperiale de la catedra liturgică se consemnau și evenimentele importante din viața autocratorului. Tocmai acest instrument vom încerca sa-l descriem prin comunicarea propusă.

**The Orthodox Church used as an instrument
of propaganda for disseminating important and significant
information about the cult of the Imperial Family**

Right from the moment of the annexation of Bessarabia by the Russian Empire, the institution of the Orthodox Church, in addition to its moral-spiritual activity, is also transformed by the autocratic administration into a propaganda tool. In addition to the propagation of the Russian tradition and elements of Russification, one of the directorial lines in which this institution was involved was also related to the maintenance of the propagation of the Russian imperial cult, started since the period of the Russo-Turkish war of 1806-1812 by the exarch Gavriil Bănulescu-Bodoni. From the middle of the 19th century, in addition to other instruments, the

method by which the Orthodox Church, in order to amplify the popularity of the imperial family from the liturgical chair, also recorded important events in the life of the autocrat, came into use. It is precisely this tool that we will try to describe through the proposed communication.

Ivan DUMINICĂ,
doctor habilitat, cercetător științific coordonator,
Institutul Patrimoniului Cultural al
Ministerului Culturii al Republicii Moldova

Român sau găgăuz? Cu privire la originea etnică a mareșalului Alexandru Averescu

În articolul dat, autorul se oprește asupra problemei stabilirii originii etnice a mareșalului Alexandru Averescu (1859–1938). În ultimul timp, în discursul public al politicienilor din UTA Găgăuzia tot mai des apar afirmații, că Al. Averescu era de origine găgăuz. Această ipoteză este susținută și de către Principele Radu și expusă în cadrul vizitei sale în Autonomia Găgăuzia în septembrie 2015. Pe baza documentelor inedite din Arhivele Naționale ale României se analizează activitatea tatălui lui Alexandru Averescu – Constantin, care într-adevăr în anii 50-70 ai sec. XIX a fost învățător în unele colonii bulgare și găgăuze din Sudul Basarabiei în perioada când aceast teritoriul făcea parte din Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești. Analizând corespondența profesorului Constantin Averescu cu autoritățile de la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, autorul a depistat informația importantă despre originea etnică a reprezentanților acestei familii.

Romanian or Gagauzian? Looking at the ethnical origin of Marshall Alexandru Averescu

In this article the author addresses the question of ethnic origin of Marshal Alexandru Averescu (1859–1938). Most recently, in the public discourse of the politicians from UTA Gagauzia, statements that Al. Averescu was of Gagauz origin have started to appear. This hypothesis is supported by Prince Radu, and was exposed during his visit to the Autonomous Region of Gagauzia in September 2015. Based on unpublished documents from the National Archives of Romania, the activity of Alexandru Averescu's father, Constantin, is analyzed, who in the 50-70s of the

XIX century was a teacher in Bulgarian and Gagauz colonies in Southern Bessarabia, during the period when this territory was part of the United Principalities of Moldavia and Wallachia. Reviewing the correspondence of Constantin Averescu with the authorities of the Ministry of Cults and Public Instruction, the author found important information regarding the ethnic origin of the representatives of this family.

Andrei PROHIN,
doctor, secretar științific,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Identitate etnică și stări de spirit reflectate în vestimentația basarabenilor la începutul secolului XX

Călătorind în Basarabia, în anul 1905, Nicolae Iorga a acordat o atenție constantă analizei vestimentației locuitorilor. Hainele reflectau caracterul și viziunile omului, identitatea sa etnică, stările de spirit din societate. Istoricul a consemnat observațiile respective în lucrarea *Neamul românesc în Basarabia*. A remarcat prezența frecventă a oamenilor în uniforme militare (bărbații erau mobilizați în războiul ruso-japonez). Până și hainele elevilor semănau cu uniforme de ostași. Ele reflectau promovarea militarismului și măreției Rusiei de către autoritățile vremii. La Chișinău, istoricul a apreciat rafinamentul elitelor care purtau straie de modă europeană. L-a interesat mult portul țăranilor, subliniind repetat că este identic cu cel al românilor de peste Prut. Anume țăranimii, considera autorul, i se datorează menținerea caracterului românesc al Basarabiei.

Ethnic identity and states of mind mirrored in the clothing of Bessarabians in early 20th century

During his travel in Bessarabia, in 1905, Nicolae Iorga paid permanent attention to the analysis of the inhabitants' dress. The dress mirrored one's character and visions, his/her ethnic identity, as well as the social states of mind. The historian wrote down these observations in his work *The Romanian People in Bessarabia*. He remarked on the frequent presence of people wearing military uniforms (men were mobilized in the Russian-Japanese war). Even pupils' clothes looked like soldier's uniforms. They reflected the militarism and majesty of Russia, promoted by the authorities of that time. In Chișinău, the historian appreciated the refined spirit of the elites

who were wearing European fashion clothes. He showed great interest in the peasant's clothes, emphasizing several times that they were identical to the ones worn by the Romanians from the right bank of Prut. According to him, the maintenance of the Romanian character of Bessarabia was due to the local peasantry.

Costin CROITORU,
doctor, conferențiar universitar,
manager Muzeul Brăilei „Carol I”, România

Ion GHELEȚCHI,
doctor, lector universitar,
prorector Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul.

Coștangalia: 160 de ani de la prima probă de foc a armatei române

În intervenția de față autorii se opresc asupra primului eveniment în care este implicată armata română aflată, cum se știe, la începuturile organizării sale după unirea Principatelor. Articolul este parte a unui proiect de cercetare mai larg, menit să reconstituie, pe cât posibil până la cele mai mici detalii, episoadele premergătoare, lupta de la Costangalia în sine și desigur urmările sale pe plan extern – în sensul menajării „sensibilităților” marilor puteri cu interese divergente în problema în cauză, respectiv pe plan intern – sub aspectul reformelor administrative, organizatorice și de înzestrare a armatei.

Coștangalia: 160 years from the first military challenge of the Romanian army

In the present intervention the authors stop at the first event in which the Romanian army is involved, as it is known, at the beginning of its organization after the unification of the Principalities. The article is part of a larger research project, aimed at reconstituting, as far as possible to the smallest details, the preliminary episodes, the fight from Costangalia itself and of course its consequences externally - in the sense of managing the «sensibilities» of the great powers with divergent interests in the problem in question, respectively internally - in terms of administrative, organizational and endowment reforms of the army.

„Rețetele și rețelele violenței”: propagandă și mobilizare în timpul pogromului de la Chișinău din 1903

Pogromul de la Chișinău din 6-7 (19-20) aprilie 1903, eveniment care a avut o rezonanță mondială a fost cercetat amplu, dar mai puțin s-a încercat răspunsul la întrebarea *cum* a fost posibilă „escaladarea spiralei violenței” în doar câteva ore și la distanțe destul de mari. cu efecte atât de devastatoare (nu vorbim doar de masacrarea barbară a cel puțin 47 de evrei, dar și de distrugerea a 2/3 din clădirile orașului). Analiza documentelor din epocă ne aduce la concluzia că mai mulți factori au făcut posibil acest masacru: existența unor rețele dinamice de comunicare, o diversitate a „spațiului public” (presă, rețea de instituții de divertisment, saloane, cluburi etc.), care a dus la eficiența comunicării și rapiditatea cu care s-a răspândit informația, inclusiv prin tehnologii noi (telefon, telegraf, transport). Toate acestea au dus la o mai bună mobilizare, coordonare și creșterea capacității de cooperare între diferite grupuri de pogromiști.

„Violent strategies and networks”: propaganda and mobilisation during the 1903 Chisinau pogrom

The Kishinev Pogrom of 1903, an event that had a worldwide resonance, has been widely researched, but less so it was answered the question of *how* it was possible to “escalate the spiral of violence” in just a few hours with such devastating effects (we are not only talking about the barbaric massacre of at least 47 Jews, but also the destruction of 2/3 of the city’s buildings). The analysis of the documents brings us to the conclusion that several factors made this massacre possible: the existence of dynamic communication networks, a diversity of “public space” (press, network of entertainment institutions, salons, clubs, etc.), which led to the efficiency of communication and the speed with which information spread, including through new technologies (telephone, telegraph, transport). All this led to better mobilization, coordination and increased cooperation capacity between different groups of rioters.

Vlad MISCHEVCA,
doctor, conferențiar-cercetător,
cercetător științific coordonator,
Institutul de Istorie (USM)

Diplomația fanarioților (1711-1821)

Domnii fanarioți, la fel ca și domnii pământenii, dispuneau de agenți diplomatici la Poartă (capucehai) și beneficiau de aceleași forme de ceremonial. Astfel, pe tot parcursul perioadei domniilor fanariote (1711-1821), Principatele Române, prin capucehăile de la Constantinopol, ce îndeplineau funcția de reprezentanți ai domnului cu statut de trimis diplomatic, acreditați de autoritățile otomane (marele vizir), își afirmau statutul autonom în cadrul Imperiului Otoman. Creșterea importanței capucehăilor în timpul domniilor fanariote s-a manifestat prin sporirea numărului, a influenței în Principate și a importanței lor în lumea diplomatică a Constantinopolului. În această perioadă istoria politicii externe a Moldovei și Țării Românești este, de fapt, istoria legăturilor și relațiilor politice dintre familiile domnilor fanarioți și Marile Puteri europene – raporturi, care erau deseori tănuite, fiind mult mai complexe și cu implicații polivalente în politica epocii decât se credea.

Phanariot diplomacy (1711-1821)

The Phanariot princes, as in the previous era of autochthonous reigns, had diplomatic agents at the Sublime Porte (Capukehai) and benefited from the same ceremonial forms. Thus, throughout the period of the Phanariot reigns (1711-1821), the Romanian Principalities, through their diplomatic agents from Constantinople, who performed the function of representatives of the voivode with diplomatic envoy status, accredited by the Ottoman authorities (Grand vizier), affirmed their status autonomous within the Ottoman Empire. The increase in the importance of the Capukechais during the Phanariot reigns was manifested by the increase in their number, their influence in the Principality and their importance in the diplomatic world of Constantinople. During this period, the history of the foreign policy of Moldova and Wallachia is, in fact, the history of the ties and political relations between the families of the Phanariot princes and the Great European Powers - relationships, which were often hidden, being much more complex and with multivalent implications in the politics of the era than believed.

Gheorghe NEGRU,
doctor, conferențiar universitar,
cercetător coordonator, Institutul de Istorie al USM

Mișcarea națională din Basarabia în a doua jumătate a sec. XIX

În baza teoriei „fazelor structurale” ale lui M. Hroch, a concepției lui Józef Chlebowczyk privind „națiunile mari” sau „vechi”, „națiunile mici” sau „tinere”, va fi explicat motivul pentru care mișcarea națională din Basarabia a depășit faza „A” (culturală) și a intrat în faza „B” (agitație politică) abia la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX, vor fi clarificate particularitățile acestei mișcări în raport cu popoarele din partea vestică, europeană a Imperiului Rus, analizate curente și componența lor socială, precum și perioadele cronologice de manifestare.

National movement from Bessarabia during the second half of the 19th century

Based on the „structural phases” theory of M. Hroch, on the Józef Chlebowczyk conception regarding the „big” or „old” nations, „small” or „young nations”, will be explained the reason why the national movement in Bessarabia went beyond the „A” (cultural) phase and entered the „B” phase (political agitation) only at the end of the 19th century - beginning of the 20th century; also the particularities of this movement will be clarified in relation to the peoples of the western, European part of the Russian Empire, their trends and social composition will be analyzed, as well as the chronological periods of manifestation.

Cristina GHERASIM,
doctor, conferențiar universitar, cercetător științific coordonator,
Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea de Istorie și Filosofie, Institutul de Istorie

Implicarea familiei de nobili Leonard în viața politică, social-economică și culturală a Basarabiei în secolul al XIX-lea

Familia Leonard este o familie aristocratică din Moldova de peste Prut. Conform dispoziției emise de către Scarlat Alexandru Callimachi, voievodul Țării Moldovei, constatăm că neamul Leonard se trage din cele mai distinse

și nobile familii grecești din Epir. Originea familiei Leonard a fost studiată de unii specialiști în domeniu, astfel, Gheorghe Bezviconi, cercetând arboarele genealogic al Leonarzilor, susține că acesta a fost un neam ramificat în Basarabia și mai apoi în toată Rusia, având origine levantină. Pantelimon Halippa afirmă că neamul Leonarzilor are originea din Venetia, unde purta numele Leonardi. În secolul al XVII-lea o ramură a Leonarzilor s-a așezat la Constantinopol, în cartierul Fanar, iar în Moldova a venit în anii '40 ai secolului al XVIII-lea, cu un domn fanariot numit de Poartă. Familia Leonard, venind de la Constantinopol, s-a așezat la Iași, iar apoi, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, s-au răspândit și în Basarabia. Un argument al venirii familiei Leonard din cartierul Fanar este și confirmarea eliberată de Divanul Principatului Moldova la 15 ianuarie 1814, unde se stipulează că șătrarul Leonard a sosit în Moldova împreună cu domnul Gheorghe Ghica.

În urma anexării teritoriului dintre Prut și Nistru la Imperiul Rus, reprezentanții familiei Leonard deținând în Basarabia proprietăți funciare, s-au stabilit aici, încadrându-se activ în viața politică, social-economică și culturală a regiunii. Însă pentru a fi recunoscuți ca nobili ai regiunii, trebuiau mai întâi să-și confirme atât noblețea, cât și dreptul asupra proprietății funciare, în baza diferitor documente doveditoare ale acestui fapt. În urma analizei documentelor prezentate de reprezentanții Leonarzilor putem să identificăm că la începutul secolului al XIX-lea în Basarabia erau două ramificații ale familiei Leonard, cea descendentă de la Chiriac Dimitrie Leonard și cea reprezentată de Panainte/Pavel Dimitrie Leonard și copiii acestuia.

Familia de nobili Leonard a avut un rol important în istoria politică, social-economică și culturală a Basarabiei, iar unul dintre cei mai reprezentativi este Pavel Ștefan Leonard. Născut, la 1837, într-o dimineață a culturii basarabene, Pavel Ștefan Leonard și-a făcut studiile la Odessa, a locuit mai mulți ani la Petersburg, dar gândurile mereu i-au fost la mica sa Patrie. Revenind în Basarabia, a înființat școli și a asistat personal la examenele școlare, veghind ca nivelul predării în școli să fie satisfăcător. A contribuit și la înlesnirea construcției liniei ferate Ocnița-Slobodca, prin care fapt a deschis toate posibilitățile pentru ca locuitorii din nordul provinciei să aibă legătură directă cu Odessa. Totuși, rolul major al acestuia a fost jucat de seria de lucrări istorice, filosofice, sociale publicate: *Reflexions sur un Grand Regne et sur le catholicisme*, *Călătoria prin Europa a vestitului principiu al naționalităților*, *Despre ameliorarea vieții țăranilor în Basarabia*, *Câteva cuvinte cu privire la Zemstva în general și cea a Basarabiei îndeosebi*, *Schițe din viața Europei*, *Vizite în gubernii*. Astfel, reprezentanții familiei Leonard au avut un rol important în viața politică, social-economică și culturală a Basarabiei.

The involvement of the Leonard family of nobles in the political, social-economic and cultural life of Bessarabia in the XIX century

The Leonards is an aristocratic family from Moldova across the Prut. According to the order issued by the Voivode of Moldova Scarlat Alexandru Callimachi, we find that the Leonard family comes from the most distinguished and noble Greek families in Epirus. The origin of the Leonard family has been studied by some specialists in the field. Thus, Gheorghe Bezviconi, researching the family tree of the Leonards, claims that this was a family branched out in Bessarabia and then throughout Russia, being of Levantine origin. Pantelimon Halippa asserts that the Leonard family originates from Venice, where it bore the name Leonardi. In the 17th century, a branch of the Leonards settled in Constantinople, in the Fener neighborhood, and came to Moldova in the 1840s, with a Phanariot appointed by the Ottoman Porte. Coming from Constantinople, the Leonard family settled in Iasi, and then, towards the end of the 18th century, they also spread to Bessarabia. An argument for the arrival of the Leonard family from the Fener neighborhood is also the confirmation issued by the Divan of the Principality of Moldova on January 15, 1814, where it is stipulated that Leonard the emin arrived in Moldova together with Gheorghe Ghica.

Following the annexation of the territory between the Prut and Dniester to the Russian Empire, the representatives of the Leonard family owning land properties in Bessarabia settled here, actively taking part in the political, socio-economic and cultural life of the region. However, in order to be recognized as nobles of the region, they first had to confirm both their nobility and their right to landed property based on various documents proving this fact. Having analyzed the documents presented by the representatives of the Leonards, we can identify that at the beginning of the 19th century in Bessarabia there were two branches of the Leonard family, the one descended from Chiriac Dimitrie Leonard and the one represented by Panainte/Pavel Dimitrie Leonard and his children.

The Leonard family of nobles had an important role in the political, social-economic and cultural history of Bessarabia; one of the most representative being Pavel Ștefan Leonard. Born in 1837, at the dawn of Bessarabian culture, Pavel Ștefan Leonard studied in Odessa, lived for several years in Petersburg, but his thoughts were always connected to his little homeland. Returning to Bessarabia, he established schools and personally attended school exams to make sure that the level of teaching in schools was satisfactory. He also contributed to the facilitation of the construction

of the Ocnîța-Slobodca railway line, which opened up all the possibilities for the inhabitants of the north of the province to have a direct connection with Odessa. Yet, his major role was played by the series of historical, philosophical and social published works: *Réflexions sur un Grand Règne et sur le catholicisme*, *The journey through Europe of the famous principle of nationalities*, *About the improvement of peasant life in Bessarabia*, *A few words about the Zemstva in general and that of Bessarabia in particular*, *Sketches from the life of Europe*, *Visits to gubernias*. Thus, the representatives of the Leonard family had an important role in the political, social-economic and cultural life of Bessarabia.

Galina CORMAN,
doctor, lector universitar, USM

Imaginea moldovenilor în literatura rusă de călătorie în secolului al XIX-lea

Moldovenii - populația majoritară a teritoriului dintre Prut și Nistru anexat Imperiului Rus la 1812 și numit Basarabia, a stat în mod special în centrul atenției călătorilor ruși în secolul al XIX-lea. Imaginea moldovenilor în literatura rusă de călătorie a secolului al XIX-lea este una foarte contradictorie. Între „propriu” și „străin” sau imperial și național și în același timp pozitiv și negativ, în funcție de imaginea de sine în Imperiul Rus în secolul al XIX-lea sau de intențiile călătorilor ruși. Pe deoparte moldoveni au fost reprezentați ca „europeni”, pe de altă parte, în același timp, moldoveni au fost reprezentați de călătorii ruși ca „asiatici”. Comunicarea își propune să se confrunte cu problema reprezentării sau imaginației moldovenilor în descrierile și percepțiilor călătorilor ruși și ridică întrebarea despre rolul jucat de textele descrierilor de călătorie în contextul politicii imperiale rusești în secolul al 19-lea, dar și despre importanța acestora în secolul al 21-lea.

What were the impressions about Moldovians discernible in Russian literature of the 19th century.

The Moldavians - the majority population of the territory between the Prut and Dniester, annexed to the Russian Empire in 1812 and called Bessarabia, were especially the focus of Russian travelers in the 19th century. The image of Moldovans in Russian travel literature of the 19th century is

very contradictory. Between „own” and „foreign” or imperial and national and at the same time positive and negative, depending on the self-image in the Russian Empire in the 19th century or the intentions of Russian travelers. On the one hand, Moldovans were represented as „Europeans”, on the other hand, at the same time, Moldovans were represented by Russian travelers as „Asians”. The communication aims to confront the problem of the representation or imagination of Moldovans in the descriptions and perceptions of Russian travelers and raises the question about the role played by travel description texts in the context of Russian imperial policy in the 19th century but also about their importance in the 21st century.

Sergiu BOȚOLIN,
doctorand, USM

Cooptarea elitei locale în Basarabia: Explorarea strategiilor imperiale în perioada 1812-1828

Acest studiu propune o analiză exhaustivă a strategiilor de cooptare a elitei locale, considerată un element fundamental în administrarea teritoriului pruto-nistean după 1812, consolidând și amplificând politica de integrare a Basarabiei în structurile politice, economice și sociale ale Imperiului Rus. Un punct central al discuției îl reprezintă sistemul imperial de privilegii nobiliare, care s-a extins și asupra elitei basarabene, având un impact semnificativ asupra dinamicii regionale. Acest studiu analizează modul în care aceste privilegii au fost folosite pentru a atrage elitele locale și pentru a câștiga sprijinul și loialitatea acestora. În plus, sunt examinate aspectele referitoare la integrarea elitei în serviciul de stat al Imperiului Rus și modalitățile de formalizare a acestei alianțe.

The acceptance of the local elite in Bessarabia: Exploring the imperial strategies during 1812-1828

This study presents a comprehensive analysis of strategies aimed at co-opting the local elite, deemed a fundamental component in the governance of the Prut-Dniester territory post-1812. It seeks to reinforce and enhance the policy of integrating Bessarabia into the political, economic, and social frameworks of the Russian Empire. A central focal point of this discourse is the imperial system of noble privileges, which was extended to include the Bessarabian elite and had a substantial impact on regional

dynamics. The study delves into how these privileges were employed to attract local elites and secure their support and allegiance. Furthermore, it explores facets concerning the integration of the elite into the service of the Russian Empire and the formalization of this alliance.

Alexandr PONOMARIOV,
doctor, cercetător principal al
Departamentului de Acte Antice al
Arhivei Istorice Centrale de Stat a Ucrainei

Revolta nogailor din anul 1758 și Moldova

Rebeliunea Nogailor a avut loc la începutul verii anului 1758, iar în timpul verii-toamne, alte hoarde s-au alăturat rebelilor Edisan Nogais. Rezultatul tulburărilor dintre nogaii a fost ruinarea populației moldovenești a satelor hanului și venirea la putere în hanatul Crimeei a seraskerului Budjat Krym-Giray. Yedisanii, profitând de absența domnitorului, au lansat un atac asupra Moldovei în septembrie 1758. În perioada 14-15 septembrie, Yedisanii, cărora li s-au alăturat nogaiii hoardelor Dzhambuluk și Edickul, s-au răspândit în toată Moldova până la chiar Iași, care era numit în anale „revărsarea tătarilor”.

Murza influente s-au opus deschis lui Khalim-Giray, cerând ca el să supune aceste persoane. Dar Krym-Girey și Nogai au refuzat să facă acest lucru, răspunzând că toți captivii adulți au fost uciși în timpul luptei și nu aveau mai mult de o mie de minori. Krym-Giray, devenit hanul Crimeei, nu numai că nu a returnat prizonierii, ci, dimpotrivă, a cerut întoarcerea imediată a fugarilor moldoveni din Polonia, procesul de întoarcere a durat câțiva ani și în vara anului 1760, a fost încă subiect de dispute între Moldova și Hanatul Crimeei.

The Nogai revolt during 1758 and Moldova

The Nogai rebellion took place at the beginning of the summer of 1758, and during the summer-autumn, other hordes would join the rebellious Edisan Nogais. The result of unrest among the Nogais was the ruin of the Moldavian population of the khan's villages and the coming to power in the Crimean Khanate of the Budjat serasker Krym-Giray. The Yedisans, taking advantage of the absence of the ruler, launched an attack on Moldova in September 1758. As of September 14-15, the Yedisans, who were joined by the

Nogais of the Dzhambulut and Edichkul hordes, spread across Moldova to the very Iasi, which was called in the annals „the overflow of the Tatars”.

Influential murzas openly opposed Khalim-Giray, demanding that he subdue these persons. But Krym-Girey and the Nogais refused to do this, answering that all adult captives were killed during skirmishes, and they had no more than a thousand minors. Crimea-Giray, who became the Crimean Khan, not only did not return the prisoners, but, on the contrary, demanded the immediate return of the Moldavian fugitives from Poland, the return process dragged on for several years and in the summer of 1760, was still the subject of disputes between Moldova and the Crimean Khanate.

Viorel BOLDUMA,

doctorand USM,

lector universitar UPS „Ion Creangă” din Chişinău

Emigrarea țăranilor din județul Akkerman în Extremul Orient în anii 1896-1900

Din momentul anexării Basarabiei la Imperiul Rus, în 1812, interesul pentru istoria provinciei, constituie un subiect actual și necesar de cercetare. Documentele confirmă că, până în anii '90 ai secolului al XIX-lea, direcția principală de emigrare a țăranilor a fost Crimeea și Caucaz, care geografic erau cele mai aproape de Basarabia. Odată cu adoptarea legii din 13 iulie 1889 *Despre migrarea locuitorilor din mediul rural și mici-burghezilor pe pământurile domeniiale*, procesele migraționiste din Basarabia cresc atât în intensitate, cât și se diversifică geografic, în evidență ieșind Extremul Orient. Documentele depozitate în *Oficiul gubernial din Basarabia* (Fondul 329) al Agenției Naționale a Arhivelor, Direcția generală Arhiva Națională, reprezintă corespondența dintre autoritățile țariste/centrale și funcționarii locali din Basarabia cu privire la cererile de emigrare a țăranilor pe pământurile statului, din județele Basarabiei, inclusiv din județul Akkerman, în Extremul Orient, drept cauză principală fiind insuficiența de terenuri agricole.

The emigration of the Ackerman peasants in the Far East between 1896-1900

Since the annexation of Bessarabia to the Russian Empire in 1812, the interest in the history of the province has been a current and necessary topic of research. The documents confirm that, until the 90s of the 19th century,

the main direction of peasant emigration was the Crimea and the Caucasus, which were geographically the closest to Bessarabia. With the adoption of the law of July 13, 1889 On the Migration of Rural Residents and Petty-bourgeois to Domain Lands, the migration processes in Bessarabia increased both in intensity and diversified geographically, with the Far East standing out the most. The documents deposited in the Bessarabia Governmental Office (Fund 329) of the National Archives Agency, National Archives General Directorate, represent the correspondence between the tsarist/central authorities and local officials in Bessarabia regarding requests for emigration of peasants to state lands, from the counties of Bessarabia, including from Akkerman county, in the Far East, the main cause being the lack of agricultural land.

Sorin GRAJDARI,
doctorand USM

Reprezentanți ai elitei comerciale din porturile dunărene Ismail, Reni și Chilia (1812-1856)

În comunicarea de față autorul pune în discuție problema activității elitelor comerciale din Basarabia prin porturile dunărene Ismail, Reni și Chilia, constatând că problema dată a fost abordată insuficient în istoriografie, deși există suficiente lucrări dedicate vieții economice din regiune. Izvoarele de arhivă conțin informații bogate și diverse privind activitatea comercială a negustorilor armeni și greci care dețineau poziții importante în aceste porturi. Autorul constată că în ultima perioadă a crescut interesul cercetătorilor pentru acest subiect, fiind puse în discuție mai multe probleme. O atenție deosebită este acordată activității negustorilor alogeni prin aceste porturi. Se cunoaște deja faptul că acești negustori au jucat un rol important în comerțul intern și extern al Basarabiei în perioada supusă cercetării. O altă problemă se referă la importanța porturilor dunărene Ismail, Reni și Chilia în politica economică a autorităților imperiale rusești, și anume cât de mult au fost exploatate.

The representatives of the commercial elites from the Danube ports of Ismail, Reni and Chilia (1812-1856)

In the present communication, the author discusses the issue of the activity of the commercial elites in Bessarabia through the Danube ports of Ismail, Reni and Chilia, noting that this issue has been insufficiently

addressed in historiography, although there are sufficient works dedicated to the economic life of the region. The archival sources contain rich and diverse information regarding the commercial activity of Armenian and Greek merchants who held important positions in these ports. The author detects, that recently the interest of researchers in this subject has increased, several issues being discussed. Particular attention is paid to the activity of allogeneic merchants through these ports. It is already known that these merchants played an important role in the internal and external trade of Bessarabia during the period under investigation. Another problem refers to the importance of the Danube ports of Ismail, Reni and Chilia in the economic policy of the Russian imperial authorities, namely how much they were exploited.

Ion MIRON,
doctorand USM

Politica domniei față de biserica ortodoxă din Țara Moldovei la începutul epocii fanariote

Încă din cele mai vechi timpuri ale existenței sale în țara Moldovei politica domniei față de biserica ortodoxă a fost una cu precădere pozitivă, domnii Moldovei permanent au construit mănăstiri și biserici pe care le-au înzestrat cu bogate moșii, le-au scutit de dăni, au acordat în permanență diferite privilegii atât unor mănăstiri și biserici în special cât și bisericilor ortodoxe din Moldova în general. Domnii Moldovei cu foarte puține excepții respectau vrând nevrând pe ierarhii bisericii și își dădeau seama de importanța unei bune înțelegeri între domn și biserică, această rânduială a continuat și în secolul al XVIII-lea odată cu instaurarea regimului fanariot, domnii fanarioți de regulă sprijineau biserica dar pe timpul lor se acutizează o rană mai veche a bisericii Moldovei faptul că tot mai multe mănăstiri din cele mai bogate cu moșii extraordinare erau donate cu precădere grecilor.

The ruling politics towards the Orthodox Church of the Moldovian Country at the beginning of the phanariot epoch

From the earliest times of its existence in the country of Moldova, the policy of the reign towards the Orthodox Church was predominantly positive, the lords of Moldavia permanently built monasteries and churches which they endowed with rich estates, exempted them from the Danes, they constantly granted different privileges both to some monasteries and churches

in particular and to the Orthodox church in Moldova in general. The lords of Moldova with very few exceptions respected the hierarchs of the church willy-nilly and realized the importance of a good understanding between the lord and the church, this order continued in the 18th century with the establishment of the Phanariot regime, the Phanariot lords usually supported the church, but during their time an older wound of the Moldavian church was aggravated by the fact that more and more of the richest monasteries with extraordinary estates were donated with especially the Greeks.

Igor CERETEU,
doctor habilitat, cercetător științific principal,
șeful secției Istorie Medievală,
Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova

Lina MIHALUȚA,
director bibliotecă,
Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți

Biblioteca preotului Gheorghe Armașu: cartea în limba latină

Gheorghe Armașu (1914-1991) a fost un preot cu deosebite calități duhovnicești, un adevărat intelectual al secolului al XX-lea, un patriot și un preot apreciat de comunitățile în care a slujit. S-a născut la 25 ianuarie 1914 în satul Domulgeni, județul Soroca într-o familie de țărani. A învățat în școala din localitate și avea studii medii. În anul 1929 a intrat la Seminarul Teologic din Chișinău, pe care l-a absolvit în anul 1937, după care a intrat la Academia Teologică din Cernăuți, însă din cauza situației materiale precare, a abandonat studiile. S-a angajat mai întâi ca psalmist în satul Bălcăuții de jos, regiunea Cernăuți, apoi ca preot în satele Vetreanca, Moșana, Plop, Petreni. A avut o pasiune specială pentru cărțile vechi. A adunat câteva biblioteci, pe care regimul sovietic le-a confiscat. Ultima sa bibliotecă compusă din peste 700 de cărți a fost salvată de către Vasile Nicorici, profesor la Universitatea „Alecă Russo” din Bălți, iar în prezent se află depozitată în biblioteca acestei instituții. Cărțile sunt în diferite limbi. În biblioteca lui Gheorghe Armașu există 67 de cărți de factură teologică, istorică, didactică și un dicționar latin-român. Cărțile au fost cumpărate în mare parte din Cernăuți. Doar trei cărți au aparținut preotului Gheorghe Armașu din decembrie 1939, când se afla în satul Vetreanca (județul Ho-

tin). Altele au fost achiziționate în mare parte în orașul Cernăuți în perioada 1973-1984. Pasiunea sa pentru cărțile vechi l-au făcut un salvator al lor, amenințate să fie distruse, după ce regimul comunist a închis majoritatea instituțiilor de cultură din teritoriile românești anexate.

Library of the priest Gheorghe Armașu: the book in latin language

Gheorghe Armașu (1914-1991) was a priest with special spiritual qualities, a true intellectual of the 20th century, a patriot and a priest appreciated by the communities in which he served. He was born on January 25, 1914 in the village of Domulgeni, Soroca county in a peasant family. He studied in the local school and had secondary education. In 1929 he entered the Theological Seminary in Chisinau, which he graduated in 1937, after which he entered the Theological Academy in Chernivtsi, but due to the poor material situation, he abandoned his studies. He first worked as a psalmist in the village of Bălcăuții de jos, Cernăuți region, then as a priest in the villages of Vetreanca, Moșana, Plop, Petreni. He had a special passion for old books. He collected several libraries, which the Soviet regime confiscated. His last library composed of over 700 books was saved by Vasile Nicorici, a professor at “Alecă Ruso” din Bălți University, and is currently stored in the library of this institution. The books are in different languages. In Gheorghe Armașu’s library there are 67 theological, historical, didactic books and a Latin-Romanian dictionary. The books were mostly bought in Chernivtsi. Only three books belonged to the priest Gheorghe Armașu from December 1939, when he was in the village of Vetreanca (Hotin county). Others were mostly purchased in the city of Chernivtsi during 1973-1984. His passion for old books made him a savior of them, threatened to be destroyed, after the communist regime closed most of the cultural institutions in the annexed Romanian territories.

Iacov CHELARU,
doctorand USM

Mănăstirea Slătioara – centrul Bisericii Ortodoxe pe stil vechi din România

Hotărârile Conferinței de la Constantinopol, iar mai târziu Congresului Panortodox din 1923 au provocat disensiuni în urma cărora lumea ortodoxă s-a împărțit în două. În luna octombrie 1924, calendarul gregorian a fost introdus în uzul Bisericii Ortodoxe Române de către Mitropolitul Mi-

ron Cristea. Cel mai cunoscut oponent al introducerii noului calendar devine ieromonahul Glicherie Tănase, starețul schitului Pocrov, care, împreună cu obștea sa, a refuzat să primească Calendarul gregorian. În anul 1947 ieromonahul Glicherie Tănase și schimonahul David Bidașcu au construit la Slătioara o biserică-paraclis de lemn cu hramul „Schimbarea la Față”. Pe parcursul anilor în această mănăstire s-au efectuat mai multe lucrări de reconstrucție, s-a mărit numărul comunității monahale, iar mănăstirea a devenit centrul Bisericii Ortodoxe pe stil vechi din România.

The monastery Slătioara as the center of the Old Orthodox Church of Romania

The decisions of the Constantinople Conference, and later the Pan-Orthodox Congress of 1923, caused dissensions that split the Orthodox world into two. In October 1924, the Gregorian calendar was introduced to the use of the Romanian Orthodox Church by Metropolitan Miron Cristea. The most famous opponent of the introduction of the new calendar becomes the hieromonk Glicherie Tănase, the abbot of the Pocrov hermitage, who, together with his community, refused to accept the Gregorian Calendar. In 1947, the hieromonk Glicherie Tănase and the monk David Bidașcu built a wooden chapel-church in Slătioara dedicated to „The Change of Face”. Over the years, several reconstruction works were carried out in this monastery, the number of the monastic community increased, and the monastery became the center of the old-style Orthodox Church in Romania.

Alexandru PRUTEANU,
doctorand USM

Filosofia religiei în viziunea gânditorilor români din sec. XX: concepte și interpretări

Filosofia religiei este o interpretare filosofică a religiei, o gândire filosofică despre religie, o disciplină filosofică ce analizează experiența religioasă și activitățile de cult, relația dintre filosofie și religie, rațiune și credință ș.a. Filosofia religiei începe să se dezvolte din secolul al XIX-lea, în special, în legătură cu interesul manifestat de filosofia clasică germană pentru înțelegerea și explicarea religiei. Dintre gânditorii români cu o contribuție substanțială în filosofia religiei sunt menționați de cercetători: Lucian Blaga, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Nae Ionescu, care au cuge-

tat asupra concepțiilor filosofiei religiei, adevăr, raportul dintre religie și metafizică ș.a. Lucrările lor, care servesc drept tezaur în domeniu, au fost intens studiate și prezintă interes până în prezent.

Religious philosophy in the vision of Romanian thinkers of the 20th Century: concepts and interpretations

The philosophy of religion is a philosophical interpretation of religion, a philosophical thinking about religion, a philosophical discipline that analyzes religious experience and worship activities, the relationship between philosophy and religion, reason and faith, etc. The philosophy of religion began to develop in the 19th century, particularly, in connection with the interest shown by classical German philosophy for the understanding and explanation of religion. Among the Romanian thinkers with a substantial contribution to the philosophy of religion, researchers mention: Lucian Blaga, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, and Nae Ionescu, who thought about the conceptions of the philosophy of religion, truth, the relationship between religion and metaphysics, etc. Their works, which serve as a treasure trove in the field, have been intensively studied and are of interest to this day.

Radu ROMÎNAȘU,

doctor, lector universitar, Universitatea din Oradea

Avocatul orădean Pavel Malița (1895-1981) și rolul lui în consolidarea românismului la granița de vest a României întregite

Avocatul orădean Pavel Malița a fost o personalitate din elita locală care s-a implicat în procesul de culturalizare și de consolidare a românismului la granița de vest a României interbelice. El s-a remarcat, în special, prin organizarea unor numeroase șezători cultural-religioase în Oradea și Bihor. Cuvântările sale au urmărit să consolideze în sufletul poporului atașamentul față de biserică și națiune. Ales vicepreședinte al Asociației „Oastea Domnului” – filiala Oradea, el a fost principalul organizator al mai multor întruniri în comunele județului Bihor. De proiectele sale caritabile derulate în Oradea au beneficiat persoane nevoiașе. Colportajul a reprezentat un alt mijloc de propagandă cultural-națională pentru timpurile interbelice, mai ales în satele bihorene, unde, treptat, cuvântul tipărit s-a impus în viața comunității rurale. Ca urmare, avocatul s-a străduit să răspândească cât mai multe cărți, broșuri și gazete.

Oradean Lawyer Pavel Malița (1895-1981) and his role in the consolidation of Romanianism on the Western Border of Romania

Oradean lawyer Pavel Malița was a personality of the local elite who was involved in the process of culturalization and consolidation of Romanianism on the western border of interwar Romania. He stood out, in particular, by organizing numerous cultural-religious meetings in Oradea and Bihor. His words sought to strengthen in the spirit of the people the attachment to the church and the nation. Elected vice-president of the Association “Oastea Domnului” - Oradea branch, he was the main organizer of several meetings in the communes of Bihor County. Needy people have benefited from his charitable projects in Oradea. Dispersal of prints represented another mean of cultural-national propaganda for the interwar times, especially in the villages of Bihor, where, gradually, the printed word imposed itself in the life of the rural community. As a result, the lawyer tried to spread as many books, brochures and newspapers as possible.

SECȚIUNEA III/ PART I-II

Ion Valer XENOFONTOV,
doctor, conferențiar universitar, USM

Administrația Chișinăului interbelic: tendințe de modernizare

Articolul științific se bazează pe documente de arhivă, surse iconografice, presa vremii, memorii și literatura de specialitate. Autorul concluzionează că Bucureștiul a manifestat neîncredere în reprezentanții vechii administrații rusești de la Chișinău. În același timp, a existat o reticență din partea foștilor funcționari, care nu vorbeau limba română și nu erau familiarizați cu noile cerințe ale statului român. Litigiile, corupția și încercările eșuate de modernizare a orașului nu erau străine administrației municipale.

The administration of Chisinau in interwar period: ways of modernisation

The scientific article is based on archival documents, the press of the time, memoirs and literature. The author concludes that Bucharest has shown distrust in the representatives of the old Russian administration of Chisinau. At the same time, there was reluctance on the part of the former officials, who did not speak Romanian and were unfamiliar with the new requirements of the Romanian state. Litigation, corruption and failed attempts to modernise the city were not foreign to the municipal administration.

Lidia PRISAC,
doctor, cercetător științific coordonator,
Universitatea de Stat din Moldova

Publicitatea în Chișinăul interbelic drept element al vieții cotidiene

O reflecție în oglindă a vieții cotidiene și a necesităților zilnice ale locuitorilor Chișinăului interbelic au fost reclamele plasate în presa timpului. Datorită acestora putem cunoaște preferințele și necesitățile, tendințele, gusturile dar și valorile orășenilor. În general, perioada interbelică a marcat conturarea tendințelor de afiș, susținută de artiștii vremii. Deși existau ateliere de grafică publicitară și la Chișinău, se resimțea totuși, că locomotiva registrului artistic, arhitectural și comercial care influența direct retorica reclamelor venea de la București. Cel care a înțeles că „reclama este sufletul comerțului” și a deschis la Chișinău Primul Birou de Reclame Teatrale, Comerciale, Industriale și afișaj a fost Ș. Șapocinic. Înregistrat în 1908 și aflat pe str. Sinadino, biroul primea „orice fel de reclame cât și anunțuri pentru toate ziarele românești (și) rusești”.

Publicity (propaganda) in Chisinau in interwar period as an element of everyday life

A reflection in the mirror of the daily life and daily needs of the inhabitants of interwar Chisinau were the advertisements placed in the press of the time. Thanks to them we can know the preferences and needs, trends, tastes and values of the townspeople. In general, the interwar period mar-

ked the shaping of poster trends, supported by the artists of the time. Although there were advertising graphics workshops in Chisinau as well, it was still felt that the locomotive of the artistic, architectural and commercial register that directly influenced the rhetoric of advertisements came from Bucharest. The one who understood that „advertising is the soul of commerce” and opened in Chisinau the First Theatrical, Commercial, Industrial Advertising and Display Bureau was Ș. Shapocinic. Registered in 1908 and located on Sinadino Street, the office received „all kinds of advertisements as well as announcements for all Romanian (and) Russian newspapers”.

Oleg BERCU,
doctor, lector universitar, șef Catedră Științe Politice
și Administrative,
Facultatea de Drept și Administrație Publică,
Universitatea de Stat „B P Hasdeu” din Cahul

Constituția României din 1923 și impactul ei asupra minorităților etnice din Basarabia

Definitivarea unificării României din anul 1918 a adus nu numai beneficii, dar a dat naștere și unui șir de probleme care necisitau rezolvare. În acest context, ne referim la procesul de unificare nu doar sub aspect politic, ci și legislativ. Acest proces, la nivel de stat, a fost definitivat prin votarea Constituției României din 1923, la cel moment una dintre cele mai progresive Constituții din lume. Respectiv, votarea Constituției a dus la unificarea bazei normativ-juridice de pe teritoriul statului român. În demersul de față, ne propunem să facem o analiză a impactului Constituției României și a legilor derivate din Constituție în vederea reglementării unui șir de probleme legate de minoritățile etnice din Basarabia.

Romania's Constitution of 1923 and its impact on ethnic minorities in Bessarabia

The finalization of Romania's unification in 1918 brought not only benefits, but also gave rise to a series of problems that did not require a solution. In this context we refer to the unification process not only in political but also in legislative terms. This process at the state level was ended by voting the Romanian Constitution of 1923, that moment one of the most

progressive constitutions in the world. Respectively, the vote of the Constitution led to the unification of the normative base – legal on the territory of the Romanian state. In the present endeavor we aim to make an analysis of the impact of the Romanian Constitution and of the laws derived from the constitution in order to regulate a number of issues related to ethnic minorities in Bessarabia.

Sorin IGNĂTESCU,
doctor, lector universitar,
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava

Viața și activitatea numismatului Octavian Luchian

Octavian Luchian a fost în același timp inginer și numismat recunoscut, desfășurând o importantă activitate de cercetare. Corespondența cu profesorul Vasile Ciurea și câteva pagini de amintiri pe care le-am consultat la „Galeria oamenilor de seamă” din Fălticeni arată un parcurs sinuos. Născut la Probota, Octavian a crescut în apropierea școlii unde tatăl său era învățător și a fost pasionat, alături de fratele său Ionel, de arheologia și mediul natural al ținutului natal. Ulterior, a abandonat majoritatea acestor preocupări pentru o carieră în inginerie. A rămas însă cu pasiunea pentru numismatică, pe care a exercitat-o până la sfârșitul vieții, colecționând și publicând monede din toate provinciile românești, unde a activat de-a lungul vieții.

The life and activities of numismatist Octavian Luchian

Octavian Luchian was at the same time engineer and renowned numismatist, who developed an important research activity. His correspondence with high school teacher Vasile Ciurea and few pages of memories that we were able to read at “Galeria oamenilor de seamă” din Fălticeni suggest a complicated life. Born in Probota, he grew up close to the local school, where his father was teaching and was interested, along with his brother Ionel, in the local archaeology and environment. Later, he abandoned most of his hobbies to follow a career in engineering. However, his interest in numismatics never left him until his final days. He collected and published coins from all the Romanian provinces where he worked during his life.

Vadim CRISTEA,
doctor, Blagocinul mănăstirii Curchi, Orhei

Profil de personalitate a egumenului Teofilact Popovici

Egumenul Teofilact Popovici (1894-1977) a fost stareț a Mănăstirii Curchi, care anul acesta face 250 de ani de la întemeiere. El a condus-o între anii 1938-1944. Pe timpul lui se incendiază mănăstirea de către trupele sovietice, în 1940, și tot pe timpul lui se restaurează mănăstirea, cu implicarea Statului Român și a Regelui Mihai I, sfințindu-se în 8 septembrie 1943. Urmează refugiu în România la mănăstirea Cernica, de lângă București, unde a și trecut la Domnul și a fost înmormântat lângă Mitropoliții Gurie Grosu al Basarabiei și Efrem Enăchescu. În baza mai multor acte inedite am reușit să formez o biografie a acestui vrednic de pomenire Părinte.

The personality profile of the abbot (Father Superior) Teofilact Popovici

Abbot Teofilact Popovici (1894-1977) was abbot of the Curchi Monastery, which this year celebrates 250 years since its foundation. He led it between 1938-1944. During his time, the monastery was set on fire by Soviet troops, in 1940, and it was also under his authority that the monastery was restored, with the involvement of the Romanian State and King Mihai I, being sanctified on September 8, 1943. He then took refuge in Romania at the Cernica monastery, from near Bucharest, where he passed to God and was buried next to Metropolitans Gurie Grosu of Bessarabia and Efrem Enăchescu. Based on several original documents, I managed to form a biography of this worthy father.

Constantin MANOLACHE,
doctor habilitat,
director Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”

Istoria cercetărilor botanice în RSS Moldovenească (1941-1991): abordare cronologică

Lucrarea se referă la domeniul de cercetări botanice efectuate în republica pe parcursul mai multor decenii (flora și vegetația, anatomia și embriologia plantelor, introducerea plantelor lemnoase și ornamentale).

Sunt prezentate date despre cele mai importante direcțiile, principalele rezultate, lucrări științifice. Ele au evoluat în cadrul Sectorului de Botanică (1947) al Bazei (din 1949 – Filialei) Moldovenești a Academiei de Științe a URSS, Catedrei de Botanică a Universității de Stat din Chișinău, Catedrei de Botanică a Institutului Agricol din Chișinău, Catedrei de Botanică a Institutului Pedagogic de Stat din Tiraspol, Grădinii Botanice (Institut). Au fost fondate prestigioase școli științifice: geobotanică (membru corespondent Tatiana Gheideman), citoembriologia plantelor (acad. Alexandru Ciubotaru), anatomia vegetală (acad. Boris Matienko), algologie (membru corespondent Vasile Șalaru), palebotanică (acad. Andrei Negru).

History of botanical research in the Moldova SSR (1947-1991): chronological approach

The work is related to the field of botanical research carried out in the Republic over the several decades (flora and vegetation, anatomy and embryology of plants, introduction of woody and ornamental plants). The data on the most important directions, main results, scientific works are presented. They have been developed within the Botany Sector (1947) of the Moldovan Base (since 1949 – Branch) of the USSR Academy of Sciences, Botany Department of Chisinau State University, Botany Department of Chisinau Agricultural Institute, Botany Department of Tiraspol State Pedagogical Institute, Botanical Gardens (Institute). The prestigious scientific schools have been founded: geobotany (corresponding member Tatiana Gheideman), plant cytoembryology (acad. Alexandru Ciubotaru), plant anatomy (acad. Boris Matienko), algology (corresponding member Vasile Șalaru), paleobotany (acad. Andrei Negru).

Cabriel MOISA,

doctor habilitat, profesor universitar,
Decan/Director, Universitatea din Oradea/Muzeul Țării Crișurilor

Ideologie și cultură în ultimii ani ai regimului Nicolae Ceaușescu. Cazul cinematografilei românești

Ultimul deceniu al regimului comunist din România a cunoscut o degradare permanentă a standardelor de viață. În ciuda unei propagande din ce în ce mai agresive, realitatea cotidiană dezvăluia problemele din ce în ce mai mari ale regimului. Acest context general prezent în societatea româ-

nească a avut efecte și asupra culturii, în cazul de față a domeniului cinematografic. Accentele ideologice și propagandistice ale cinematografului au avut în vizor din ce în ce mai mult tânăra generație, care trebuia pregătită pentru un nivel al suportabilității cât mai ridicat, astfel încât greutățile cotidiene să nu genereze reacții din partea acestora. Studiul de față abordează câteva studii de caz referitoare la modul în care cinematografia românească a fost controlată și manipulată de ideologie în folosul regimului.

Ideology and culture during the last years of the reign of Nicolae Ceaușescu as exemplified in Romanian cinematography.

The last decade of the communist regime in Romania saw a permanent degradation of living standards. Despite increasingly aggressive propaganda, everyday reality revealed the growing problems of the regime. This general context present in Romanian society also had effects on culture, in the present case of the cinematographic field. The ideological and propagandistic accents of the cinema were more and more aimed at the younger generation, which had to be prepared for a level of endurance as high as possible, so that everyday hardships would not generate reactions from them. The present study approaches several case studies related to the way in which Romanian cinema was controlled and manipulated by ideology in favor of the regime

Igor CAȘU,
doctor, director Agenția Națională a Arhivelor
Universitatea de Stat din Moldova

Regimul frontierei de stat în timpul foametei din RSS Moldovenească, 1946-7: date noi din arhivele de la Chișinău, Kyiv și Moscova

Foametea sovietică din anii 1946-7 a fost cea mai cumplită în RSS Moldovenească în general, în Basarabia istorică în particular. Una din strategiile de supraviețuire ale celor care sufereau de foamete era migrarea în zone considerate mai puțin deficitare în ce privește produsele alimentare, fiind vorba mai ales de Ucraina de Vest. Unii însă au încercat să plece în România, ceea ce implica un risc enorm, deoarece era vorba de trecerea ilegală a frontierei de stat, păzite drastic de către grănicerii sovietici. Pe baza unor noi date de ar-

hivă, comunicarea va încerca să răspundă la întrebarea: ce ne spune regimul frontierei de stat pe timpul foametei despre statul sovietic și natura acestuia?

**State Border Regime during the Famine in Moldavian SSR,
1946-7: new archival data from Chișinău, Kyiv,
and Moscow depositories**

The Soviet famine of 1946-7 was the most severe in the Moldavian SSR, as a whole, and in historical Bessarabia, in particular. One of the most used survival strategies of those affected by the famine was migration to better-off areas, especially Western Ukraine. Some however decided to go to Romania which implied crossing illegally the state border of the Soviet Union. On the basis of punishments used by the Soviet border guards toward the trespassers, the paper tries to answer the question: what that tell us about the nature of the Soviet regime as a whole?

István BANDI,
doctorand, consilier principal,
Arhiva Istorică a Serviciilor Secrete din Ungaria

**Calvarul românilor basarabeni refugiați în România reflectate
în dosarele contrainformative ale Securității**

Poziția României în perioada 1948-1958 a fost direct dependentă de politica externă și de securitate a Uniunii Sovietice, astfel încât, în primii ani ai Războiului Rece, relațiile Moscovei cu Occidentul au fost dominate de abordarea ideologiei comuniste, care a fost copiată cu fidelitate de elita partidului din România. În primii ani de după cel de-al Doilea Război Mondial garanția Uniunii Sovietice pentru propria securitate a fost sovietizarea teritoriilor care deveniseră state anexate, cedând astfel efectiv dreptul de decizie în domeniul politic, social, economic și militar Uniunii Sovietice. În primul deceniu de după cel de-al Doilea Război Mondial, Bucureștiul, un aliat de nădejde al Moscovei, și-a schimbat direcția într-un mod abia vizibil și a început să-și construiască propria linie de comunism. Datorită concesiilor făcute de Hrușciiov și a perseverenței conducerii politice românești, România a scăpat de prezența militară și de consilierii sovietici. Începând din 1965, N. Ceaușescu, care a continuat politica de independență a României în cadrul Pactului de la Varșovia, a condamnat ferm intervenția Moscovei la Praga, punând astfel bazele unui sprijin economic și politic din partea statelor occidentale. Cu toate acestea,

realitatea de a fi încorporată în blocul sovietic a obligat România să mențină „relații internaționale frățești și de prietenie” cu Uniunea Sovietică. Tratatul din 1970 de prietenie, colaborare și asistență mutuală, precum și Tratatul din 1976 de prietenie și de colaborare cu Uniunea Sovietică atestă că așa-numita coexistența și cooperarea, așteptată la cel mai înalt nivel diplomatic au fost îndeplinite. Aceasta situație nu se schimba nici în cel de al optulea deceniu al secolului trecut, regimul Ceaușescu a rămas conservat în neostalinism, fundamentat pe cultul personalității și modelul liderului unic absolutist., desi Mihail Gorbaciov a sugerat între altele și României modelul socialist de catifea. În conformitate cu așteptările reale ale conducerii politice, securitatea statului român a documentat în mod constant acțiunile legate de punerea în practică a influenței și intervenției sovietice. Studiul de față prezintă acțiunile desfășurate de securitatea de stat din acea vreme (Securitatea), în care au fost implicați cetățeni români a căror singură crimă a fost că anterior locuiseră în Basarabia.

The struggle of Bessarabian refugees in Romania as reflected in the counterintelligence files of the Securitat

Romania's position in the period 1948-1958 was directly dependent on the foreign and security policy of the Soviet Union, so that, in the first years of the Cold War, Moscow's relations with the West were dominated by the communist ideology approach, which was faithfully copied by the elite of the Romanian party. In the first years after the Second World War, the Soviet Union's guarantee for its own security was the sovietization of the territories that had become annexed states, thus effectively ceding the right of decision in the political, social, economic and military fields to the Soviet Union. In the first decade after World War II, Bucharest, a staunch ally of Moscow, subtly changed direction and began to build its own line of communism. Thanks to the concessions made by Khrushchev and the perseverance of the Romanian political leadership, Romania escaped the military presence and Soviet advisors. Starting from 1965, N. Ceaușescu, who continued Romania's independence policy within the Warsaw Pact, firmly condemned Moscow's intervention in Prague, thus laying the foundations for economic and political support from Western states. However, the reality of being incorporated into the Soviet bloc forced Romania to maintain „fraternal and friendly international relations” with the Soviet Union. The 1970 Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance, as well as the 1976 Treaty of Friendship and Cooperation with the Soviet Union attest that the so-called coexistence and cooperation expected at the highest diplomatic level have been fulfilled. This situation did not change even in the eighth decade of the last century,

the Ceaușescu regime remained preserved in neo-Stalinism, based on the cult of personality and the model of the single absolutist leader, although Mihail Gorbachev suggested, among other things, the velvet socialist model for Romania. In accordance with the real expectations of the political leadership, the Romanian state security constantly documented the actions related to the implementation of Soviet influence and intervention. The present study presents the actions carried out by the state security at that time (Securitatea), in which Romanian citizens were involved whose only crime was that they had previously lived in Bessarabia.

Ionuț ENACHE,
doctorand USM

Mănăstirea Căluu-Prezentare generală și viața acesteia în timpul Regimului Comunist

Această Mănăstire se află în județul Olt, ctitorită de Frații Buzești în timpul domniei lui Neagoe Basarab. Încă de la început, această Mănăstire s-a confruntat cu politica vremii, lucrările fiind abandonate timp de câteva decenii, acestea fiind reluate și finalizate la 8 iunie 1588. Lucrările de pictură au fost executate de pictorul Mina, informații cuprinse în inscripție. Preda Buzescu și fratele său, Radu Buzescu, sunt înmormântați în Sfânta Mănăstire Căluu. În timpul regimului comunist, viața bisericească în general a avut de suferit. Printre Mănăstirile care au avut de suferit s-a numărat și Mănăstirea Căluu, mănăstire în care cei vii au fost nevoiți să migreze din cauza nesustenabilității politice și, de asemenea, a restricțiilor impuse atunci, în ceea ce privește viața publică.

The general presentation of life in the Căluu Monastery during the communist regime

This Monastery is located in Olt County, founded by the Buzești Brothers during the reign of Neagoe Basarab. From the very beginning, this Monastery was confronted with the politics of the time, the works being abandoned for several decades, these being resumed and completed on June 8, 1588. The painting works were executed by Mina the painter, information contained in the inscription. Preda Buzescu and his brother, Radu Buzescu, are buried in the Holy Monastery of Căluu. During the Communist Regime, the church life in general suffered. Among the Monasteries

that suffered was the Căluu Monastery, a monastery in which the living had to migrate due to political unsustainability and also the restrictions imposed at that time, in terms of public life.

Ion ȘIȘCANU,
doctor habilitat, profesor universitar, cercetător principal,
Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova

**Culăcimea din Uniunea Sovietică, din RSS Moldovenească
și chiaburimea din Republica Socialistă România:
similitudini și diferențe**

Cuvântul „culac” a apărut în satele din Rusia țaristă înainte de reforma din 1861. Era numit „culac” țăranul care adunase avere prin aservirea consătenilor și care ținea „strâns în pumn” întreaga comunitate țăărănească, adică dependentă de el. În anii 1918-1920, în Rusia bolșevicilor, în condițiile „comunismului de război”, această categorie socială dispăruse. Spre sfârșitul anilor 1920, în URSS orice gospodărie înstărită putea fi etichetată drept culăcească. În 1930, administrația sovietică a elaborat „criteriile gospodăriei culăcești”. În RSS Moldovenească, deși lipseau indicatori ai existenței gospodăriilor culăcești, similare celor din URSS, autoritățile au pus problema luptei împotriva culăcimii imediat după ocuparea Basarabiei. În România regimului comunist, corespondentul culacului a fost chiaburul – țăran înstărit -, care, deosebit de culacul din URSS, trebuia lichidat.

**Kulak in the Soviet Union, in the Moldovan SSR
and the „rich peasants” in the Socialist Republic of Romania:
similarities and differences**

The term “kulak” emerged in the Tsarist Russia’s villages before 1861 reform. A “kulak” was the peasant who got wealthy by enslaving fellow peasants and who held the entire peasant community “in his fist”, i.e. dependent on him. During 1918-1920, in Bolshevik Russia, against the background of the “war communism”, this social category had disappeared. In the period of late 1920s, in the USSR, any well-to-do household could be labelled as a Kulak’s property. In 1930, the Soviet administration elaborated “The Kulak’s household criteria”. In the Moldovan SSR, although there was a lack of indicators any existence of Kulak’s households, similar to those in the USSR, the authorities took up the issue of fighting Kulakism immediately after the occupation of

Bessarabia. In Communist Romania, the kulac's counterpart was the "kiabur" - a wealthy peasant - who, unlike the kulac in the USSR, had to be liquidated.

Anatol PETRENCU,
doctor habilitat, profesor universitar, USM

Limba română – „identitate civică moldovenească”

După proclamarea Independenței de Stat a Republicii Moldova, la trecerea a peste trei decenii de la eveniment, una din problemele deosebit de acute rămâne cea identitară (ce naționalitate are majoritatea populației republicii). Autoritățile de la Chișinău au acceptat, în sfârșit, glotonimul „limba română”. În același timp, autoritățile insistă vehement asupra „identității civice moldovenești”. Adică, limba vorbită este română, - zic autoritățile chișinăuiene, - dar noi suntem „moldoveni”. Ideea de centrală este: pe bază de minciuni (cum că moldovenii nu sunt români) RM nu va merge mult și prea departe. Și în UE va trebui să spunem clar: suntem români!

Romanian language – „civic moldovian identity”

After the proclamation of State Independence of the Republic of Moldova, more than three decades after the event, one of the particularly acute problems remains that of identity (what nationality is the majority of the republic's population). The Chisinau authorities have finally accepted the term "Romanian language". At the same time, the authorities insist vehemently on the "Moldovan civic identity". Therefore, the spoken language is Romanian, - say the Chisinau authorities, - but we are "Moldovans". The central idea is: based on lies (such as that Moldovans are not Romanians) that the Republic of Moldova will not achieve what it wants. And in the European Union we will have to say clearly: we are Romanians!

Ion MOȘNEGUȚU,
doctor, episcop vicar la Mitropolia Moldovei

Mănăstiri și schituri din Republica Moldova în istoriografia recentă

Renașterea spirituală din RSS Moldovenească de la sfârșitul anilor 1980 a generat redeschiderea lăcașilor monahale și formarea altor vetre monastice. Cercetătorii științifici din Republica Moldova și-au redimen-

sionat discursul istoriografic în privința vieții religioase, inclusiv a așezămintelor monahale. Au fost realizate investigații de arhivă, efectuate săpături arheologice, studiate de *visu* realitățile de teren. Constatăm o diversitate a producției științifice în domeniul mănăstirilor și schiturilor din Republica Moldova: articole, studii, monografii, enciclopedii.

Monastic settlements in the Republic of Moldova in recent historiography

The spiritual revival in the Moldovan SSR in the late 1980s led to the reopening of monastic sites and the formation of new monastic centres. Scientific researchers in the Republic of Moldova have re-dimensioned their historiographical discourse on religious life, including monastic settlements. Archival investigations have been carried out, archaeological excavations have been carried out, and field realities have been studied by sight. We note a diversity of scientific production in the field of monasteries in the Republic of Moldova: articles, studies, monographs, encyclopaedias.

Sergiu GURIN,
doctorand, USM

Campioana olimpică Larisa Popova – un nume de rezonanță a canotajului academic internațional

Articolul științific se concentrează asupra carierei remarcabile a Larisei Popov, una dintre cele mai de succes canotoare din istoria sportului din Republica Moldova. La Jocurile Olimpice de la Moscova din 1980, Larisa Popova a cucerit medalia de aur în proba de canotaj academic fiind în dublu cu Elena Hlopteva din Belarus, demonstrând excelență în performanță și angajament față de țară și cei de acasă. Articolul evidențiază aspecte importante ale carierei sportive a Larisei Popov, inclusiv antrenamentul intens, tehnicile avansate de canotaj și abilitățile sale fizice. De asemenea, se explorează contribuția sa la dezvoltarea canotajului academic ca disciplină sportivă și influența sa asupra tinerilor canotori. În plus, articolul poate analiza aspectele științifice ale canotajului academic, cum ar fi biomecanica și fiziologia implicată în acest sport de elită, pentru a arăta cum performanța Larisei Popov a fost susținută de cercetarea științifică. În final, articolul subliniază moștenirea Larisei Popov în lumea canotajului academic și aduce elogii pentru realizările sale olimpice, precum și pentru influența sa în promovarea sportului și a valorilor sale în societate.

The Olympic champion Larisa Popova - a well-known name in rowing

The scientific article focuses on the remarkable career of Larisa Popova, one of the most renowned figures in the international academic rowing. Her gold medal win at the 1980 Moscow Olympics in the women's double sculls, alongside Elena Hlopțeva from Belarus, was a moment of glory not only for the Republic of Moldova but also for the entire sport of rowing. A central point of the article could be dedicated to the intense training and physical preparation that Larisa Popova devoted to her sports career. It is important to highlight the advanced rowing techniques she developed and applied to achieve outstanding performances, as well as her discipline and determination in pursuing her sporting goals. Another aspect to explore is Larisa Popova's contribution to the development of academic rowing as a sport discipline. It could be interesting to investigate how she influenced training strategies and technical approaches in this sport and how she contributed to raising the level of competition in academic rowing. Additionally, the article could delve into the scientific aspects of academic rowing, such as biomechanics and physiology involved in this elite sport. It could study how scientific research has contributed to understanding and improving the performance of high-level rowers, including Larisa Popova.

Liliana ROTARU,

doctor, conferențiar universitar, USM

Cu privire la aspectul lingvistic al reformei școlare din 1958 în RSS Moldovenească

Autorul își propune o analiză a aspectelor lingvistice ale reformei hrușcioviste a educației din 1958, a cauzelor și obiectivelor transformărilor politicii lingvistice, care sunt puțin studiate în istoriografie. În comparație cu perioada interbelică, în a doua jumătate a anilor 1950 situația în Uniunea Sovietică s-a schimbat semnificativ. Dacă în anii 1920 politica de indigenizare s-a produs în condițiile „încercuirii capitaliste” în care regimul sovietic trebuia să propună și să demonstreze o „soluție exemplară” problemei naționale, în a doua jumătate a anilor 1950 situația internă, dar și cea externă, s-au modificat, conducerea poststalinistă redefinind prioritățile politicii lingvistice acordând limbii ruse statutul

de „a doua limbă maternă”. „Legile școlii”, adoptate în republicile uni-nale, inclusiv cea adoptată la 19 aprilie 1959 de Sovietul Suprem al RSS Moldovenești, care prevedea dreptul părinților de a decide „în școala cu ce limbă de predare să-și înscrie copii” și „libertatea” alegerii „limbii moldovenești” de către elevii care urmează studii în școala cu limba rusă de predare, a deschis calea tendințelor de rusificare în educația națională și reflectă politica de rusificare sistematică și intenționată a popoarelor sovietice, regimul urmărind „fuziunea completă a națiunilor” și formarea unei noi comunități istorice - „poporul sovietic” pentru care limba comună trebuia să fie rusă.

Regarding the linguistic aspect of the 1958 school reform in the Moldavian SSR

The author proposes an analysis of the linguistic aspects of the Khrushchev school reform of 1958, of the causes and objectives of the linguistic policy transformations, which are little studied in historiography. Compared to the interwar period, in the second half of the 1950s the situation in the Soviet Union changed significantly. If in the 1920s the indigenization policy took place under the conditions of the „capitalist encirclement” in which the Soviet regime had to propose and demonstrate an „exemplary solution” to the national question, in the second half of the 1950s the internal situation, but also the external one, have changed, and the post-Stalinist leadership redefined the priorities of the language policy by granting the Russian language the status of „second mother tongue”. „School laws”, adopted in the union republics, including the one adopted on April 19, 1959 by the Supreme Soviet of the Moldavian SSR, which provided for the right of parents to decide „in which school to enroll their children” and the „freedom” of choice „Moldovan languages” by pupils studying in schools with the Russian language of instruction, paved the way for Russification trends in national education and reflects the policy of systematic and intentional Russification of the Soviet peoples, the regime aiming at the „complete fusion of nations” and the formation of a new historical communities - the „Soviet people” for whom the common language was to be Russian.

Octavian MOȘIN,
doctor, conferențiar universitar USM

Studii de teologie, istorie și civilizație creștină în Republica Moldova (1993-2023)

În perioada de după obținerea independenței de către Republica Moldova în 1991, studiile privind viața religioasă din această țară s-au dezvoltat și diversificat pe măsură ce cercetătorii au analizat și interpretat evenimentele și schimbările produse. După prăbușirea Uniunii Sovietice, acest interval a marcat o perioadă crucială de tranziție și consolidare a identității creștine în spațiul pruto-nistrean, Cercetările efectuate, s-au concentrat pe reînvierea și revigorarea tradițiilor religioase și culturale creștine, abordând subiecte precum istoria Bisericii Ortodoxe, patrimoniul religios, precum și relația dintre stat și religie. Printre lucrările notabile se numără studii asupra rolului Bisericii Ortodoxe în societate, procesul de educație teologică și formarea clerului, precum și restaurarea monumentelor religioase și promovarea patrimoniului cultural creștin. Republica Moldova a devenit un hub de cercetare și dialog intercultural în domeniul teologiei și istoriei creștine. Aceste studii au contribuit semnificativ la consolidarea identității creștine a populației băștinașe și la promovarea valorilor religioase și culturale în societate.

The study of theology, history and of Christianity in the Republic of Moldova (1993-2023)

In the period after the independence of the Republic of Moldova in 1991, studies on religious life in this country developed and diversified as researchers analyzed and interpreted the events and changes produced. After the collapse of the Soviet Union, this interval marked a crucial period of transition and consolidation of Christian identity in the Pruto-Dniester area. The carried out research focused on the revival of religious and cultural Christian traditions, addressing topics such as the history of the Orthodox Church, religious heritage, as well as the relationship between the state and religion. Notable works include studies on the role of the Orthodox Church in society, the process of theological education and clergy training, as well as the restoration of religious monuments and the promotion of Christian cultural heritage. The Republic of Moldova has become a hub for research and intercultural dialogue in the field of theology and Christian history. These studies contributed significantly to the strengthening of the Christian identity of the native population and to the promotion of religious and cultural values in society.

Rolul armatei ruse în războiul de pe Nistru din 1992

Armata rusă a avut un rol semnificativ în războiul de pe Nistru din 1992, un conflict sângeros între Moldova și regiunea separatistă Transnistria. În calitate de moștenitor al forțelor armate sovietice din zonă, Rusia a intervenit pentru a-și susține interesele geopolitice și pentru a menține o influență semnificativă în regiunea transnistreană. Rusia a furnizat sprijin militar și logistic separatiștilor din Transnistria, inclusiv trupe și armament. Această intervenție a contribuit la consolidarea controlului separatist asupra regiunii și la întreruperea procesului de reconciliere între Moldova și Transnistria. Conflictul s-a încheiat printr-un armistițiu în 1992, dar problemele legate de statutul Transnistriei rămân nesoluționate și sub influența continuă a Rusiei. Astfel, implicarea armatei ruse în războiul de pe Nistru a lăsat o amprentă durabilă asupra regiunii și relațiilor dintre Moldova și Rusia.

The role of the Russian army in the 1992 Dniester war

The Russian army played a significant role in the 1992 War of Transnistria, a bloody conflict between Moldova and the separatist region of Transnistria. As the successor to the Soviet military forces in the area, Russia intervened to support its geopolitical interests and maintain substantial influence in the Transnistrian region. Russia provided military and logistical support to the Transnistrian separatists, including troops and weaponry. This intervention contributed to the consolidation of separatist control over the region and disrupted the reconciliation process between Moldova and Transnistria. The conflict concluded with an armistice in 1992, but issues related to the status of Transnistria remain unresolved and under the continuous influence of Russia. Thus, the involvement of the Russian army in the War of Transnistria left a lasting impact on the region and the relations between Moldova and Russia.

Octavian MOȘIN,
doctor, conferențiar universitar, USM

Denis CHIRIAC,
Doctorand, USM

**Marginalizarea Bisericii Ortodoxe sub comunism:
O analiză comparativă a tacticilor și metodelor în RSSM
și Cehoslovacia (1949-1950)**

Marginalizarea Bisericii Ortodoxe în perioada comunistă a fost un proces complex, caracterizat de similitudini și diferențe regionale în politica antireligioasă. Această cercetare analizează tacticile și metodele aplicate în RSS Moldovenească și Cehoslovacia în anii 1949-1950. În RSSM, regimul a adoptat o abordare mai subtilă, graduală, limitând treptat activitățile bisericești și influența clerului, subordonându-le statului. În contrast, în Cehoslovacia, autoritățile comuniste au optat pentru o abordare mai agresivă, cu confiscarea bunurilor bisericești și reprimarea oricărei rezistențe. Această cercetare evidențiază similitudini și diferențe semnificative între cele două țări în ceea ce privește marginalizarea Bisericii Ortodoxe și subliniază impactul contextului politic asupra gestionării libertății religioase de către comuniști.

**The discrimination against the Orthodox Church under
communism: a comparative analysis of the tactics and methods
in MSSR and Czechoslovakia (1949-1950)**

The marginalization of the Orthodox Church during the communist period was a complex process, characterized by regional similarities and differences in anti-religious politics. This research analyzes the tactics and methods applied in the Moldavian SSR and Czechoslovakia in the years 1949-1950. In the MSSR, the regime adopted a more subtle, gradual approach, gradually limiting church activities and the influence of the clergy, subordinating them to the state. In contrast, in Czechoslovakia, the communist authorities opted for a more aggressive approach, confiscating church property and suppressing all resistance. This research highlights significant similarities and differences between the two countries regarding the marginalization of the Orthodox Church and emphasizes the impact of the political context on the communists' management of religious freedom.

Silvia CORLĂTEANU-GRANCIUC,
doctor în istorie, conferențiar universitar, secretar științific,
Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova

Recunoașterea și afirmarea internațională a Republicii Moldova. Relațiile diplomatice a tânărului stat cu Italia

Devenind subiect al dreptului internațional, Republica Moldova a început procesul de stabilire a relațiilor diplomatice cu alte state și, prin urmare, a creării misiunilor sale diplomatice permanente peste hotare. Studiul analizează istoricul stabilirii relațiilor diplomatice ale Republicii Moldova cu Republica Italia, începând cu perioada de după obținerea independenței și până în 1997, an în care între guvernul moldovean și cel italian au fost încheiate primele acorduri bilaterale cu conținut tehnic și a avut loc prima vizită oficială a unui președinte de stat la Roma. În toată această perioadă Republica Moldova rămânea a fi o „punte” convenabilă a Europei spre piața Federației Ruse, a Ucrainei și în general spre Orient.

The recognition and international affirmation of the Republic of Moldova. The diplomatic relationship of the young state with Italy

Becoming a subject of international law, the Republic of Moldova began the process of establishing of diplomatic relations with other states and, therefore, of creating its permanent diplomatic missions abroad. The study analyzes the history of the establishment of diplomatic relations between the Republic of Moldova and the Republic of Italy, starting with the period after independence and up to 1997, the year in which the first bilateral agreements with technical content between the Moldovan and Italian governments were concluded and the first official visit of a state president to Rome took place. Throughout this period, the Republic of Moldova remained a convenient “bridge” of Europe to the market of the Russian Federation, Ukraine and, in general, to the East.

Ecaterina MANOLI,
doctorandă, USM

Colectivizarea gospodăriilor țărănești în județul Cahul

Colectivizarea gospodăriilor țărănești din raioanele județului Cahul, ca și în celelalte raioane din zona de Sud ale RSS Moldovenești, a început în toamna anului 1940. În luna iunie 1941, în județ existau 18 colhozuri care

cuprindeau 2789 de gospodării țărănești. Primele colhozuri au fost organizate pe fostele moșii ale etnicilor germani, care în toamna anului 1940 au plecat din URSS. Întreruptă de război, ulterior influențată de foametea din 1946-1947, colectivizarea în sudul RSS Moldovenești este reluată în ritm intens în vara anului 1947. Principala pârghie de transformare a țăranului individual în membru al cartelului agricol sovietic a fost constrângerea. Presiunea enormă a impozitelor, arestările și deportările – aceasta era realitatea satelor din județul Cahul în anii colectivizării.

The collectivization of peasant households in Cahul county

The collectivization of peasant households in the districts of Cahul County, just like in the other southern districts of the Moldavian SSR, began in the autumn of 1940. In June 1941, there were 18 kolkhozes in the county, comprising 2 789 peasant households. The first collective farms were organized on the former estates of ethnic Germans who left the USSR in the autumn of 1940. Interrupted by the war, and influenced, afterwards, by the famine of 1946-1947, the process of the collectivization in the south of the Moldavian SSR resumed at an intensive pace in the summer of 1947. The main instrument used for transforming a peasant into a member of the Soviet agricultural cartel was coercion. Enormous tax pressure, arrests and deportations - this was the reality of the villages of Cahul County during the years of collectivization.

Crina HAREA,
doctorandă, USM

Cu privire la rolul regelui Mihai I în actul de la 23 august 1944. Evoluții istoriografice după decembrie 1989

Prezenta comunicare urmărește evoluțiile istoriografice din România în perioada de după decembrie 1989, referitoare la locul și rolul regelui Mihai în săvârșirea actului de la 23 august 1944. Așa cum se remarcă în cadrul textului comunicării, în România de până la 1989 nu s-a putut scrie istoria actului de la 23 august 1944 și a rolului regelui Mihai I din cele mai diverse motive: fie că nu le convenea comuniștilor să releve rolul decisiv al regelui, fie că deoarece Gh. Gheorghiu-Dej nu participase în niciun fel la evenimentele respective, fie că acesta nu mai tolera menținerea rolului lui Lucrețiu Pătrășcanu în înfăptuirea actului respectiv, după ce ordonase asasinarea acestuia. După decembrie 1989, accesul obținut de

istorici la fondurile Arhivelor Naționale, Arhivei Ministerului Afacerilor Externe, dar și la arhivele britanice, germane și americane a condus la apariția unor importante contribuții documentare și istoriografice, rolul regelui Mihai în actul de la 23 august 1944 obținând nu numai noi semnificații, ci și iscând o serie de controverse istorice, rămânând în continuare un interesant și actual domeniu de cercetare istorică. Așa cum se constată din analiza istoriografică efectuată, în noile condiții create de evenimentele din decembrie 1989, istoricii rămân divizați în două tabere principale. Astfel, pentru partizanii dictaturii antonesciene, 23 august 1944 ar fi fost o eroare, o trădare a mareșalului Ion Antonescu, care pregătea încheierea armistițiului cu sovieticii, iar urmările actului de la 23 august 1944 au fost catastrofale, România fiind ocupată de sovietici și comuniștilor fiindu-le înlesnită venirea la putere. Dimpotrivă, pentru susținătorii monarhiei constituționale, regele Mihai I a avut principalul merit al acțiunii, care era absolut necesară pentru readucerea României în tabăra aliaților ei tradiționali – democrațiile occidentale. Franța, Marea Britanie, S.U.A. Considerând firească și justificată existența unor diverse opinii asupra unor date memorabile a istoriei naționale aflate între politică și istorie, prezenta comunicare argumentează necesitatea investigării în continuare a arhivelor naționale și a celor străine, în vederea elucidării veridice, în baza unor noi documente și informații de epocă, a locului și rolului regelui Mihai în actul de la 23 august 1944.

The role of king Mihai I in the Coup of the 23rd of August 1944. Historiographic development after December 1989

The present communication aims to track the historiographical developments in Romania in the period after December 1989, concerning the position and role of King Michael in the occurrence of the August 23, 1944 event. As highlighted within the text of this communication, until 1989, in Romania, the history of the August 23, 1944 event and the role of King Michael I could not be written for various reasons: either the decisive role of the king was not convenient for the Communists to reveal, or because Gheorghe Gheorghiu-Dej had not participated in the events in any way, or because he no longer tolerated the preservation of Lucrețiu Pătrășcanu's role in the execution of that act, after ordering his assassination. After December 1989, historians gained access to the archives of the National Archives, the Ministry of Foreign Affairs Archive, as well as British, German, and American archives, leading to the emergence of signi-

ficant documentary and historiographical contributions. The role of King Michael in the August 23, 1944 event not only gained new meanings but also sparked a series of historical controversies, remaining an interesting and current field of historical research. As observed from the conducted historiographical analysis, in the new conditions created by the events of December 1989, historians remain divided into two main camps. For the supporters of the Antonescu dictatorship, August 23, 1944, would have been a mistake, a betrayal of Marshal Ion Antonescu, who was preparing to conclude an armistice with the Soviets, and the aftermath of the August 23, 1944 event was catastrophic, with Romania being occupied by the Soviets and facilitating the communists' rise to power. Conversely, for supporters of constitutional monarchy, King Michael I had the main merit of the action, which was absolutely necessary to bring Romania back into the fold of its traditional allies – the Western democracies: France, Great Britain, and the United States. Recognizing the natural and justified existence of diverse opinions on memorable dates in the national history that lie between politics and history, the present communication argues for the continued necessity of investigating both national and foreign archives to authentically elucidate, based on new period documents and information, the true position and role of King Michael in the August 23, 1944, event.

Natalia MOROI,
doctorandă, USM,
specialist principal Agenția Națională a
Arhivelor Direcția Generală Arhiva Națională

Cercetările etnonaționale din RSSM – sub ochiul vigilent al partidului comunist, organelor puterii sovietice și KGB-ului

Studiul este consacrat examinării problemei privind implicarea organelor de partid și de stat în procesul de studiere a problemelor etnonaționale din RSSM în perioada anilor 1944-1956. Materialele invocate atestă că cercetările în acest domeniu erau permanent sub ochiul vigilent al partidului comunist, organelor puterii sovietice și KGB-ului. Știința istorică sovietică era dirijată politic de către organelle de partid și de stat. După reanezarea Basarabiei la URSS în anul 1944, sovieticii au depus toate eforturile pentru a determina ca cercetarea problemelor etnonaționale din instituțiile științifice din RSSM, dar și din centrele științifice unionale să demonstreze

teza emisă încă în perioada interbelică, că populația moldovenească este un alt popor decât poporul roman și vorbește o altă limbă, „limba moldovenească”, deosebită de limba română. Numeroasele decizii ale organelor de partid și de stat invocate în prezentul studiu, atestă că problema data era permanent în atenția organelor de partid, de stat, locale și unionale, controlul și amestecul direct al acestora în procesul de cercetare, determinau nu numai problematica cercetărilor, dar și concluziile principale la trebuiau să se ajungă, cum ar fi primatul locuirii slavilor pe aceste teritorii și venirea târzie a populației romanice, marele rol al slavilor/slavilor de răsărit în procesul de constituire a „poporului moldovenesc”, deosebit de poporul roman și a „limbii moldovenești”, deosebite de limba română”.

**Ethno-national research in the MSSR –
under the watchful eye of the Communist Party,
the organs of Soviet power and the KGB**

The study is devoted to the examination of the problem related to the involvement of party and state bodies in the study of ethno-national issues in the MSSR in the period 1944-1956. The materials invoked testify that the research in this field has been permanently under the watchful eye of the Communist Party, the organs of Soviet power and the KGB. The Soviet historical science was politically directed by party and state organs. After the reannexing of Bessarabia to the USSR in 1944, the Soviets made every effort to determine that the research of ethno-national issues in the scientific institutions of the MSSR, as well as in the Union scientific centers, would prove the thesis emitted in the interwar period, that the Moldovan population is a different people than the Romanian people and speak another language, the “Moldovan language”, different from the Romanian language. The numerous decisions of the party and state bodies invoked in this study, attest that this problem was permanently in the attention of the party, state, local and union bodies, their control and direct interference in the research process, that had determined not only the research topics, but also the main conclusions to be reached, such as the primacy of the Slavs living in these territories and the later arrival of the Romanian population, the great role of the Slavs/Eastern Slavs in the establishing of “Moldovan people”, different from the Romanian people, and “Moldovan language” distinguished from Romanian language.